

Força, equilibri, valor i seny

Mar Vergés Servià. 2n B. Batxillerat

Sra. Fina Guillén

10/12/2012

Índex

Índex.....	2
Introducció	4
Justificació.....	4
Objectius	5
Metodologia	5
Cos del treball.....	6
1.Història del món casteller.	6
1.1.Els orígens dels castells en el ball de valencians.	6
1.2.L'arrel dels castells: els valencians del Catllar a l'Arboç.	16
1.3.La primera meitat del segle XIX: Els castells neixen a Valls (1801 – 1850)	20
1.4.La primera època d'or del món casteller	22
1.5.La decadència.....	26
1.6.La renaixença (1926 – 1981)	29
1.7. L'època d'or.....	30
1.8. L'època del platí.	31
2.Entendre els castells.....	32
2.1.El nom dels castells.	34
2.2. Les parts del castell.	35
2.3. La tècnica.	41
2.4. Tipus de castells	42
2.5. Carregar,descarregar, intentar, desmuntar o fer llenya.	46
2.6. Les diades més importants del calendari casteller.	47
2.7. La música en els castells.....	49
3.Una colla: Marrecs de Salt.....	50
3.1.Com es van formar els Marrecs?.....	50
3.2.Els primers anys després de la formació.....	52
3.2.1.1996.....	52
3.3.2.1997.....	52
3.2.3.1998.....	55
3.2.4.1999.....	59
3.3.Temporada a temporada: fites importants, diades i castells mes importants.	60
3.4.Imatges de les diades més importants dels Marrecs.....	67

3.5. Les dues actuacions més significatives de l'any 2012.....	71
3.6. La millor actuació mai vista a Palafrugell a càrrec dels Marrecs.....	75
4. El pilar a la Catedral dels Marrecs.....	77
5. Nom, vestimenta i escut.	79
6. Els assajos dels Marrecs de Salt.	80
7. El càrrec de cada un dels membres dels òrgans directius.	81
8. Conclusions.	86
9. Agraïments.	87
10. Annexos.....	88
10.1. Entrevista a Jordi Domingo	88
10.2. Entrevista a Josep Masdevall "Pitu"	92
10.3. Entrevista a Xavier Brotons.	95
11. Bibliografia	96
Llibres:	96
Revistes	96

Introducció

Justificació

Des de ben petita que estic enamorada dels castellers. No tenia ni 5 anyets que ja estava demanant als pares que em portessin a veure alguna actuació, cada setmana mirava atenta totes les notícies del que passava a cada plaça castellera, em sabia el rànking casteller de dalt a baix, fins que un dia em vaig atrevir a dir-los que m'agradaria apuntar-me a una colla castellera, que a mi el que m'agradava era fer castells. Amb tanta insistència vaig aconseguir poder assajar amb la colla castellera dels Marrecs de Salt un estiu, però els pares van veure que era una activitat perillosa i que no podia anar bé de cap manera per l'esquena d'una nena de 7 anys. Així que van aconseguir que se'm passés a poc a poc la dèria castellera.

La realitat és que els castells mai m'han parat d'inquietar i ara que tinc l'oportunitat de fer un treball, m'agradaria poder centrar-me en aquest món tan ampli que cada dia va creixent més.

Objectius

Els meus objectius són:

- Saber quin és l'origen del món casteller: on es van formar, com es van formar, a causa de què es van formar i com han evolucionat fins a l'actualitat.
- Assenyalar el vocabulari casteller: les parts d'un castell, la música, les places i diades més importants del calendari casteller, els valors castellers.
- Centrar-me en els Marrecs de Salt, una colla petita formada l'any 1995 a la que li tinc molta estima i a la que estic segura que aconseguirà grans reptes.

Metodologia

La meua metodologia és elaborar un treball amb dos grans apartats: la part de l'explicació històrica del món casteller; i la part d'estudiar la colla castellera dels Marrecs de Salt.

En el primer apartat em basaré en els orígens del món casteller i en les diferents etapes de la història dels castells.

Al segon apartat em centraré en l'estudi dels Marrecs de Salt, una colla jove amb molt de futur per endavant.

A part d'aquests dos grans apartats explicaré amb detall més característiques del món casteller citades anteriorment en els objectius: el vocabulari casteller, les diades més importants i els valors del món casteller.

Cos del treball

1.Història del món casteller.

1.1.Els orígens dels castells en el ball de valencians.

Quan aquesta activitat que avui és comunitària i col·lectiva, va iniciar-se, els castells no eren cap festa cultural coneguda arreu del món.

Els castells van néixer com una part de la festa que es desenvolupava en unes comarques molt concretes de Catalunya, i des dels seus inicis ja van transmetre expectació. És aquesta mateixa característica la que va fer que els castells progressessin durant un llarg cicle històric fins a definir-se d'una manera semblant a com els coneixem a l'actualitat. Però tot i així durant tots aquests centenars d'anys hi ha hagut èpoques, en que els castellers també van ser una activitat marginal, una activitat allunyada del models culturals i de les festes amb més poder històric.

Els territoris històrics de llengua catalana, durant bona part del segle XIV, havien mantingut des dels seus origen com a nació, un conjunt de celebracions que eren comunes als diferents comptats del territori català.

L'any s'organitzava a partir del calendari cristià, que havia integrat elements de civilitzacions anteriors; com la dels romans i la dels musulmans.

El calendari català s'estructurava del Nadal a Sant Antoni; del Carnaval a la Setmana Santa i a la Pasqua; del Corpus a les festes patronals, i de la Nit de Sant Joan a l'Assumpció de la Mare de Déu.

Precisament els castells, van néixer en el dins d'un d'aquests cicles temàtics dins del calendari anual.

Des de l'edat mitjana, exactament des de l'any 1326¹ els diferents pobles commemoraven festes com la del Corpus Chirsti (celebració del cos de Crist), i també les festes patronals.

---

¹ www.corpusvalenciaamics.com/las-danzas.html

Aquestes celebracions van provocar ser la transformació de les ciutats i dels pobles en grans espais teatrals. Les places i els carrers van ser l'escenari ideal on es representava l'acció duta a terme per un gran conjunt d'actors.

Aquestes representacions tenien dos objectius:

El primer objectiu era religiós, ja que les autoritats eclesiàstiques, les civils i la dels gremis que integraven els diferents oficis, -el de pagès, el de pescador, o els oficis que dominaven les tècniques mecàniques-, explicaven el missatge bíblic i cristià a través de representacions d'escenes que feien desfilar per les ciutats.

El segon objectiu era poder oferir entreteniment i diversió a una població molt esclavitzada per les pestes, les plagues, les guerres, la pobresa i la fam.

Aquesta festa seguirà vigent durant segles, ja que la seva continuïtat i documentació històrica² que tenim recopilada des dels temps medievals fins a l'actualitat, podem saber que les Festes del Corpus de la ciutat de València, les del Corpus de Morella i les de Santa Tecla a la ciutat de Tarragona, van ser les celebracions més importants i actualment encara podem gaudir d'elles.

Van aparèixer també altres celebracions amb característiques similars a les anteriors, com les festes decennals de la Mare de Déu de la Candela de Valls, la Patum de Berga, la Festa Major de Sant Pere de Reus, la Festa Major de Sant Bartomeu de Sitges, la Festa Major de Vilafranca del Penedès, la Festa Major de la Salut l'Algemés; que s'han mantingut fins a l'actualitat superant moments històrics difícils a Catalunya.

Totes aquestes festes que es celebraven arreu del territori català i valencià ens van dur als inicis dels castellers, però a les diades, els organitzadors oferien diferents danses que s'alternaven amb els castellers.

---

² Castells i Castellers: una voluntat col·lectiva (2011:14)

Entre les més importants que han perdurat fins a l'actualitat coneixem:

- **Balls de bastons:** ball guerrer que va aparèixer en molts pobles valencians, com ara Morella, Peníscola o Alcúdia. La seva presència a Algemesí està datada des de 1839 i va connectar la festa amb les tradicions més llunyanes de la cultura valenciana. Els vuit components del ball escenifiquen una lluita amb els bastonets i les planxetes, acompanyats del so del tabalet i de la dolçaina.

Imatge d'un ball de bastons valencians.

Font: <http://www.bastoners.info/llorenc>.

- **Balls d'espases:** molt semblant al ball de bastons, però tenia com a única diferència que el ball d'espases es més antic i que el material que utilitzaven per realitzar el ball eren espases i no bastons.

Els dansaires d'espases de Vigo durant la seva primera actuació, al costat de l'església de Santiago. // Jesús de Arcos.

Font: <http://www.farodevigo.es>

- **Balls de tornejants:** Els Tornejants són, al costat de la Muixeranga, la dansa més emblemàtica de la Mare de Déu de la Salut. Aquest ball d'orígens guerrers, és replet de continguts místics i posa en evidència les destreses i habilitats d'un grup de cavallers vestits amb extravagants indumentàries. Combinen els balls amb la percussió d'un tambor com a únic acompanyament. Es tracta de l'únic ball dins de la processó, darrere de la Creu Major i davant del guió de la Mare de Déu.

Realització d'un ball de tornejants a la ciutat de Valencia.

Font: <http://www.museuvalenciadelafesta.com>

- **Balls de figuetaires:** comparsa que realitza una elemental representació mímica de caràcter burlesc. El seu nom deriva de figa, idea que procedeix de “fer figa a algú”, és a dir, burlar-se d'una persona. El ball el formen vuit figuetaires que van vestits els nois amb pantaló i camisa blancs, faixa i barretina blaves i camalls vermells amb picarols; les noies vesteixen faldilla i brusa blanques, barret blanc i cosset vermell amb una franja blava. El ball dels figuetaires és una dansa tradicional de Vilafranca del Penedès que data del 1863.

Ball de Figuetaires, a la plaça de Vilafranca del Penedès.

Font: <http://www.culturapenedes.cat>

Pot semblar que aquests balls, han estat inamovibles al llarg de la història; però no es així; els organitzadors d'aquestes activitats han anat dissenyant progressivament el gran espectacle del Corpus i de la festa patronal, de manera que s'havia anat modulant celebració rere celebració.

Un exemple d'aquesta progressió va arribar l'any 1589³ les figures dels geganters a la ciutat de València.

Aquesta voluntat d'innovació va fer que la gent volgués assistir a les processons, i així va ser la manera d'augmentar la riquesa d'aquesta festa.

Va ser precisament en aquestes processons on trobem les primeres notícies a Catalunya d'homes pujant els uns sobre els altres, i que la coronació de l'estructura humana la feia una sola persona. El primer castell humà del qual en tenim referència va ser dins de les festes de Santa Tecla de Tarragona de l'any 1962; on el cronista Jaume Vilar va qualificar aquesta estructura com "una campana"⁴. Aquell any tingueren molta participació ja que hi van assistir quaranta-nou grups de balladors d'altres pobles, a part dels propis. Aquests elements forasters no eren cridats pel municipi però tot i així també hi assistien i rebien bons premis.

Aquestes danses, anomenades ball de valencians estaven integrades per persones valencianes i van viatjar per arreu de Catalunya i d'Espanya i va ser aquest la manera en que es van anar coneixent arreu del país.

És el cas per exemple, del Corpus de la ciutat de Madrid, ja que la dansa valenciana és la que més cops apareix documentada entre els anys 1658 i 1744.

Precisament del Corpus de Madrid, però en aquest cas de l'any 1672 ens ha arribat una imatge-dibuix, d'una torre de tres pisos, formada per una base de tres homes, un segon pis format per tres homes més i un tercer amb un home sol.

³ www.agrupasitges.org

⁴ http://blocs.webcasteller.com/pere_ferrando

Al peu de la imatge hi ha una inscripció que diu : “*Ha de tocar el tamboril para que dancen los hombres la danza del castillo. Ha de dar vueltas alrededor y el hombre que está arriba ha de bailar con los pies*”.

Font: <http://coabdm.wordpress.com/2010/06/21/preocupacion-por-el-archivo-de-villa/>.

Aquesta construcció realitzada durant el Corpus de Madrid es va voler comparar amb una figura anomenada “la pila” del contrapàs de Taüll, -que actualment encara perdura- , a la població de Barruera situada a l’Alta Ribagorça.

“La Pila” consisteix en fer una agrupació d’homes a la plaça formant una pinya tot seguint el so de la música. Tres homes hi pugen al damunt fent un segon pis i, finalment, l’home més àgil i menut corona la construcció posant-se de peus i alçant els braços. Llavors es col·loca de cap per avall, i mou els peus. Aquesta acció s’anomena fer la figuereta i actualment també ho trobem en alguns castells. Finalment la construcció es desfà.

Font: <http://www.vallboi.cat/>

El contrapàs de la pila s’havia ballat als dos Pallars, l’Alta Ribagorça, la Vall d’Aran i la Vall de Benasc; i la música que utilitzaven s’anomenava marxa dels fallaires.

També hi ha haver una altra comparació, en aquest cas amb la torre anomenada “Volantinera”. Aquesta torre actualment és present cada any el dia 8 de setembre a les processons religioses de la festivitat de la Mare de Déu de la Salut, a Algemesí, (Ribera Alta).⁵

---

⁵ <http://www.enciclopèdia.cat>

La Volantinera és una pujada tradicional que està formada per una base de quatre homes i un pis de tres sobre el qual puja un muixeranguer⁶ adult que es col·loca cap per avall, mantenint l'equilibri uns moments, fins que es deixa caure d'esquena per ser recollit a l'aire pels muixeranguers de baix, que al contrari dels que formen els pisos superiors estan abraçats els uns amb els altres, formant tot un cos compacte, exactament com a la pila de Taüll, citada anteriorment.

Representació d'una Volantinera a la població d'Algemesí, a càrrec de la Nova Muixeranga.

Font: www.novamuixeranga.com

Els muixeranguers d'Algemesí utilitzen vestimenta virolada amb bandes verticals de color vermell i blau ben llampants. A més a més duïen uns barrets amb dues orelletes.

A les tres construccions, apareixen alhora la mateixa característica que ha perdurat al llarg de la història: un home sempre corona la construcció. En el cas de Taüll però, permet comprovar que abans de coronar la construcció, primer feia la figuereta⁷.

---

⁶ Muixeranguer: ballador que participa a les construccions de la Muixeranga, en aquest cas a la Volantinera.

⁷ www.elpuntavui.cat - Col·locar el propi cos en posició vertical i invertida, de manera que el cap queda a la part de baix i els peus a la part de dalt. També pot ser amb les cames una mica obertes

La primera notícia de la figuereta va ser trobada en una taula pictòrica de l'ermita de la Fuente Santa a Zorita -Cáceres-, datada cap a mitjans del segle XVII, i mostra el dibuix d'una comparsa en una processó, integrada pel cap de la comparsa, per un músic que toca el llaüt, i per sis homes que formen una torre humana de tres pisos, el primer de tres homes, el segon amb dos i el tercer amb un que esta amb els braços en creu, dibuixant la figura d'un prisma.

No obstant, la figuereta també es practicava i practica en altres balls populars del cicle del Corpus i de les festes patronals, com el de cercolets, el de pastorets i el de figuetaires.

Pocs anys després, el 1687, a la vila de Bràfim, un poble situat a trenta quilòmetres de la ciutat de Tarragona; tot i que en aquell temps estava a unes sis hores amb carro, hi va haver un ball de valencians que hauria actuat també a les festes de Santa Tecla d'aquell any, juntament amb altres grups de dansaires de fora de la capital.

L'any 1669, els valencians emigrats a Navarra va actuar-hi amb un ball format per deu homes, la mateixa característica que al ball de Bràfim

Però al llarg de l'any 1789, a les actuacions es notava un tret diferenciador, ja que durant les festes de proclamació del rei espanyol Carles IV van actuar a Tarazona, -Aragó-, dos balls de valencians amb diferents danses, voltes, figures i equilibris d'habilitat.

La diferència dels seus balls va crear una certa competitivitat entre les colles i entre el públic que admiraven més a la colla que feia els balls i figures més espectaculars.

Durant aquesta època, -període de la Revolució Francesa, (1789 – 1799)-, van tornar a reparèixer les danses Navarreses. Aquesta vegada va ser a Tudela, on s'explicava que en aquest cas els valencians ballaven al so de les castanyoles i executaven unes danses tot fent cabrioles i figures amb bastons.

*Torre humana que va realitzar el grup
Dance de Tauste a Zaragossa. R.V.*

Actualment, podem comparar aquest ball navarrès realitzat a Tudela amb un dels balls més emblemàtics de tot el folklore peninsular, el Dance de Tauste.

El Dance de Tauste, és una dansa primitiva del ball de valencians però amb torres que arriben fins als quatre pisos.

Font: <http://www.diariodenavarra.es>

Al Dance del Tauste, cal afegir que els dos torraires situats a les dues posicions més altes de l'estructura tenen un nom distintiu que la resta de la construcció:

- El gato: torraire adult que es col·loca de quatre grapes damunt l'antepenúltim pis.
- El rabadán: infant que corona la construcció

Trobem quatre tipus d'estructures diferents dins de la Dance del Tauste.

- Torre de Cucuño: construïda per onze torraires i el rabadán puja dempeus sobre el gato.
- Torre de Sant Miguel : construïda per 8 torraires i el rabadan es col·loca dret sobre el gato.
- Torre de Pulso: construïda per 11 torraires i el rabadán es col·loca de quatre grapes sobre el gato.
- Torre de Caballos: construïda per tretze torraires i el rabadán es col·loca de quatre grapes sobre el gato.

Torre de Cucuño

Torre de Pulso

Torre de Caballo

Torre de Sant Miguel

*El dance de Tauste. Tauste en su historia. Actas de las II Jornadas Sobre la Historia de Tauste. 27 de Noviembre al 1 de Diciembre de 2000. Ayuntamiento de Tauste. Zaragoza. 2002.*⁸

Font: <http://www.arafolk.net>.

---

⁸ Informació extreta de <http://www.arafolk.net>.

1.2.L'arrel dels castells: els valencians del Catllar a l'Arboç.

La finalització d'aquest procés explicat a l'apartat anterior, la podem datar cap a una mica abans de l'últim quart del segle XVIII. Així, el 22 de gener de l'any 1770 a la vila de l'Arboç, al Penedès, s'organitzà una actuació un xic diferent.

Les cròniques expliquen que aquella era una celebració extraordinària: sortiren fins a quatre balls de valencians, però tots venien de fora de la vila i procedien de localitats diferents: el Catllar, la Riera de Gaià, Santa Margarida dels Monjos i el Vendrell. Tots ells decidiren viatjar i compartir plaça en un indret que no tenia grup propi.

Els guanyadors en van ser els habitants del Catllar perquè van aixecar el primer castell de sis pisos. Aquesta va ser la primera vegada que es va realitzar un castell tan alt format amb una base de 3.

Encara avui dia a l'Arboç es manté la diada –el quart diumenge d'agost, coincidint amb la festa major- en la qual el pes fonamental el duen els Castellers de Vilafranca, en canvi aquell any 1770 l'organització arbocenca i els valencians del Catllar es van convertir en la llavor dels castells.

Les cinc localitats implicades en l'actuació –la Riera de Gaià, el Catllar, el Vendrell, Santa Margarida dels Monjos i l'Arboç- tenen una característica comuna: pertanyen al territori de la vinya i del raïm.

Aquesta activitat agrícola va ser essencial en l'evolució del fet casteller. La verema era una tasca que requeria unes condicions físiques vinculades a la força. A més de la duresa inherent a la eina de veremador, el trasllat manual del raïm en portadores de fusta des dels camps fins als carros que esperaven als camins, o fins al mateixos cellers dels masos on es trepitjava, suposava una càrrega mínima de vuitanta quilograms i fins i tot a vegades podia arribar als cent.

Cada portadora la duien dues persones. La feina generava juguesques i apostes entre els portadors. Una part de la indumentària dels veremadors era essencial en aquestes operacions i jocs: la faixa, element que també va ser i continua essent actualment l'element essencial per el fet casteller.

Totes aquestes activitats van fer que hi hagués una creixent popularitat, però aquest fet va ser vist amb recel per part de les autoritats de l'època.

En realitat, ja feia molts anys que els arquebisbes es lamentaven de la participació dels elements teatrals i festius del Corpus i de les festes patronals. Són ben conegudes les intervencions de l'eclesiàstic de València entre el 1737 i el 1769, Andrés Mayoral, per intentar tornar a cristianitzar la festa del Corpus de la ciutat.

Així, cap a la segona meitat del segle XVIII, van tornar a aparèixer les limitacions sobre la festa a càrrec dels governs, que van fer una política d'atac, de vegades més teòrica que pràctica, de tot allò que tingues una flaire autòctona i d'identitat local.

Els governs reglamentaren un ampli ventall d'espectacles de la vida cultural, entre ells el teatre, els espectacles i les diversions populars, però també cal destacar que, entre les prohibicions hi ha les del rei espanyol Carles III que el 1768 va eliminar l'ús del català a les escoles, el 1777; i que al 1772 la Reial Audiència de Catalunya expressà la seva desconfiança sobre la participació dels de la població en el Corpus i va imposar restriccions a Barcelona, i un any mes tard també a Tarragona.

Les autoritats religioses i civils de l'època van intentar prohibir els balls de valencians. L'any 1771, per exemple, l'arquebisbe aragonès de Tarragona, Joan Lario, va esmentar que dins l'església de Torredembarra es feien torres o castells.

El mateix any trobem la primera diada del ball de valencians a Vilafranca del Penedès i l'alcalde major i corregidor intern de la localitat, va exposar en un document en el Principat i País Valencià, que el ball de valencians era una pràctica comuna, i afirmava clarament la necessitat d'intervenir en contra de la realització de castells.

Els governants, però, no van fer cas dels seus intents, ja que les organitzacions van continuar permetent l'actuació dels balls de valencians, que havien iniciat una revolució que a la llarga va donar els seus fruits.

Precisament en el darrer terç del segle XVIII, en gran part del Principat es van produir un seguit de circumstàncies que van potenciar el cicle del Corpus i de les festes patronals, que necessitava alimentar-se del vessant espectacular.

Així, el 1772 van arribar a Mataró les relíquies de les santes Juliana i Semproniana, futures patrones; a Tarragona el 1775, es va inaugurar la capella monumental dedicada a santa Tecla; a Vilafranca del Penedès, sant Fèlix va ser nomenat patró de la localitat el 1776; a Vilanova i la Geltrú el 1780 va néixer la Festa de la Mare de Déu de les Neus que va acabar esdevenint la Festa Major d'estiu; el 1783 s'establí es va establir de Bràfim a l'ermita de la Mare de Déu de Loreto, (un dels més antics de les comarques del Camp de Tarragona); mentre que a Valls l'any 1791 es va signar el vot públic a la Mare de Déu de la Candela, que va suposar l'establiment de la tradició de les festes decennals.

De manera paral·lela, en el vessant econòmic va esdevenir un fet essencial, ja que l'any 1786 es va concedir a Tarragona el permís per comerciar lliurement amb Amèrica i l'activitat econòmica es va orientar cap al comerç del vi i l'aiguardent. Això va comportar l'expansió del cultiu de la vinya al voltant de la ciutat.

En el marc cultural, a Catalunya va sorgir una nova manifestació teatral: la moixiganga. És una activitat on predomina la gestualitat i el simbolisme per explicar-nos els moments més importants de la vida de Crist, tot utilitzant-ne la construcció de torres i pilars. Aquests pilars es van dissenyar amb la voluntat de controlar les torretes cada cop més altes que cap al final del segle XVIII van aixecar els membres dels balls de valencians.

Trobem diversos exemples: a Reus al 1775, a Alforja el 1784, i a Vilafranca del Penedès, el 1798⁹.

---

⁹ Citat a *Castells i Castellans: una voluntat col·lectiva*

La realitat va ser que acabaren convivint dues manifestacions diferenciades: d'una banda, la més religiosa i simbòlica, la moixiganga; i de l'altra, la més gimnàstica, els balls de valencians. La música també és una altra de les evidències clares de connexió entre el ball de valencians, la moixiganga i els castells.

En aquell moment, a finals del segle XVIII, els balls de valencians no tenien aturador. L'èxit de l'actuació de l'Arboç va provocar tres grans conseqüències notables:

La primera va ser l'aparició del primer pilar de tres coronat per un nen que fa l'aleta en forma de creu a la vila d'Alcover l'any 1789, i el de quatre a la mateixa vila el 1789 o 1790. Aquest pilar en aleta de creu de tres s'ha mantingut des de la moixiganga d' Algemés i anomenat "pinet".

Un pilar central de 3 pisos i dos pilars laterals de 2 pisos.

Font: <http://es.novamuixeranga.com>

- Una segona conseqüència va ser la imitació de la fórmula arbocenca, per exemple a Alcover el 1788, on van actuar el ball de valencians propi, un del Milà, un de la Masó i un del Raurell.
- La tercera conseqüència important va ser l'extensió geogràfica de les actuacions de castells de sis pisos per part dels valencians catalans. El 1788 es va construir una torre humana a Barcelona amb motiu de la proclamació del rei espanyol Carles IV¹⁰, mentre que l'any següent a la colònia americana de Puerto Rico uns catalans també van aixecar una torre. La festa de Sant Joan de l'any 1790 a Valls, va acollir diverses danses, entre les quals hi havia balls de valencians al costat de la Moixiganga.

---

¹⁰ Ibid (5).

Els sis sostres (sis pisos) van arribar a Lleida per primera vegada l'any 1802. De fet, però la ciutat de Lleida ja havia la primera fase del ball de valencians el 1762.

L'escriptor Rafael d'Amat, baró de Maldà (municipi de d'Urgell), va realitzar una explicació d'aquest castell de sis pisos : per la torre s' enfilava un nen intrèpid dalt de la construcció¹¹.

Aquell mateix any 1802 a Tarragona, amb motiu de la visita reial, es va anunciar la gran quantitat de colles de valencians que hi van actuar, sense dir-ne, però la procedència. La notícia ens ha informat que en aquell moment ja es van poder arribar als castells de set pisos.

1.3.La primera meitat del segle XIX: Els castells neixen a Valls (1801 - 1850)

El 1805 és, de moment, la data més reculada en què trobem documentades, per primer cop, dues colles castelleres. Es tracta de la colla dels Pagesos i la dels Menestrals, comandades pels germans Salvador i Pep Batet, respectivament, a la ciutat de Valls. També a Tarragona, cap al 1820, es documenten les colles dels Pescadors i dels Pagesos, corresponents als respectius gremis de la ciutat¹².

Aquest territori va ser on els castellers van arrelar força durant els primers quaranta anys del segle passat, ja que van arribar a aixecar autèntiques passions i es van popularitzar fins a l'extrem que els aficionats i els habitants dels diferents pobles donaven suport a les colles. La dels Xiquets de Valls era la mes aclamada pel públic.

Sembla clar que l'especialització dels *valencians*, a fer només castells es va produir principalment a la capital de l'Alt Camp. Aquest territori va ser on els castellers van arrelar força durant els primers quaranta anys del segle passat, ja que van arribar a aixecar autèntiques passions i es van popularitzar fins a l'extrem que els aficionats i els habitants dels diferents pobles donaven suport a les colles. La dels Xiquets de Valls era la mes aclamada pel públic. A més en va ser el principal motiu pel qual Valls ha merescut el qualificatiu de bressol dels castells.

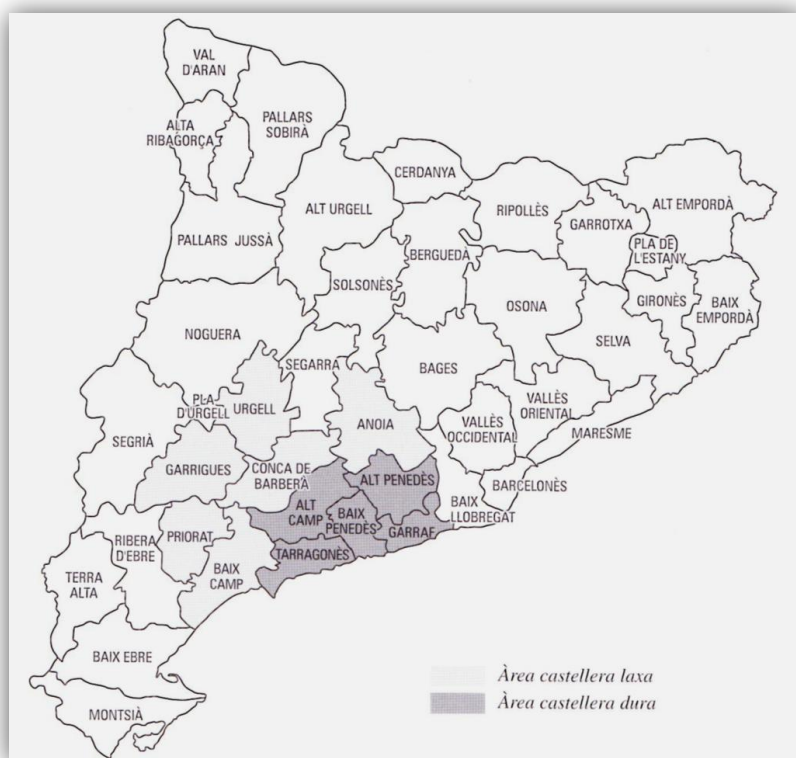
¹¹ Rafael d'Amat (1807) article *De l'Amat a l'Amades*

¹² Ibid (5)

L' historiador casteller Lluís Solsona proposa una classificació interessant pel que fa a la geografia castellera originària¹³:

- a) Àrea castellera dura, esquematitzada pel triangle Valls - Tarragona - Vilafranca.
- b) Àrea castellera laxa, que encerclava l'interior i comprenia les comarques del Baix Camp (torres i torretes), el Priorat (Ball de valencians), l'Anoia (Moixiganga d'Igualada), les Garrigues, la Conca de Barberà (Torraires de Montblanc) i l'Urgell (Ball de Valencians de Tàrrega).

En aquesta àrea castellera dura, la rivalitat entre les colles de valls, va fer que s'intentessin castells cada vegada més alts i a la vegada difícils, per això durant els quaranta primers anys del segle XIX es van assolir ja les construccions de vuit pisos i el pilar de 7.

Imatge que ens mostra les dues àrees castelleres de Catalunya: la laxa i la dura.

Font: B. Xaver i B. Joan, *Castellers*. Viladomat: Editorial Columna, 1997.

¹³ Lluís Solsona : *Quaderns de Vilaniu*, 44 *El Pere* (2003 : 157-160)

1.4. La primera època d'or del món casteller

La època d'or, comprèn el període entre els anys 1851 i 1889.

La causa de l'inici d'aquest període va ser que aquell mateix any 1951 durant les festes de Santa Tecla de Tarragona, un 24 de setembre, es va descarregar per primera vegada el 3 de 9 amb folre de la història per la Colla de la Roser de Valls, actualment anomenada Colla Joves Xiquets de Valls.

Aquesta notificació ens arriba a través d'una crònica apareguda al Diari de Barcelona del 28 de setembre de 1851.

La crònica diu textualment el següent:

“Al mediodía, como es de costumbre se hicieron las torres, y corrió la voz de que se trataba de probar de hacer una de nueve pisos, es decir, nueve hombres uno encima del otro, ó lo que es lo mismo formar una elevación de 70 palmos de carne humana, proyecto bárbaro pero que por dos veces pudo llevarse a cabo, la primera se completó, pero al descender el niño que forma la cúspide de la torre, o mejor la veleta, desplomase por su base, y sólo se vieron en confusión miembros humanos formando una montaña. La segunda, reforzada cual convenía, ó como los inteligentes lo juzgaron preciso, se llevó a cabo y la deshicieron sin percance alguno. Todo el pueblo prorrumpió en un grito de entusiasmo aplaudiendo los atletas que se hicieron memorables con lo que hasta el día había parecido imposible.¹⁴”

Aquest escrit, ens informa de com va ser el primer castell de nou pisos de la història; a més a més, però, posa en dubte de si el primer castell de nou pisos es va intentar de fer sense folre o no. Efectivament si interpretem les paraules textuais del relat, ens afirma que la segona vegada que es va intentar el castell va ser de forma reforçada, és a dir col·locant sobre la pinya, una segona pinya, anomenada folre.

---

¹⁴ Món Casteller, Vol I. Pàg. 90

La Colla de la Roser de Valls, van tornar a descarregar el 24 de juny de 1852 el 4 de 9 amb folre a Valls i el 5 d'agost del 1852 a Vilanova i la Geltrú. Més tard, a mitjans del segle XIX va ser assolit també per l'altra colla de Valls.

L'agost de 1862 durant l'actuació que es realitzava a Vilafranca del Penedès, es va produir una fita històrica, degut a que les dues colles de la vila de Valls van assolir el 3 de 9 amb folre al mateix moment.

Dos 3 de 9 amb folre simultanis,
fets per les colles de Valls
a la ciutat de Vilafranca del Penedès (1862).

Font: <http://ca.wikipedia.org/wiki/Castells>

Durant el període, no es va baixar del nivell dels nou pisos, sinó que a més a més, es van aconseguir cims molt importants:

- Entre els anys 1851 i 1863, es fa el, primer pilar de vuit amb folre i manilles: està documentat que el 19 d'agost de l'any 1858 la colla Vella dels Xiquets de Valls, van aconseguir descarregar aquest castell a la població de Vallmoll, i la colla de la Roser, actualment anomenada Colla Jove dels Xiquets de Valls, el va descarregar cinc dies més tard a Alió.

Dins aquest període cal emmarcar els anys 1851 fins al 1853, ja que es va aconseguir el primer castell de nou de la història, els primers dos de vuit amb folre, els dos castells de nou folrats i el 5 de 8. Però és que a més a més, van realitzar-se castells tan increïbles com són el pilar de 7 i el 3 de 9, tots dos sense folre, una torre de vuit aixecada per sota.

Sobre el 3 de 9 sense folre i al 2 de 8 aixecat per sota, tenim una altra crònica del *Diario de Barcelona*¹⁵, que va referida a la diada del dia 5 de setembre de 1852. Diu el següent:

“No se contentaron ya (les dues colles de Valls) con el castillo de nueve limpio desde los segundos, sino que hicieron torres de ocho empezando por la cúpside, que es lo más asombroso que se puede ver. Esto consiste en poner un chiquillo con un pié en cada espalda de dos hombres que están de frente cogidos por los brazos; levantar los siete ponerles otros dos debajo, y así sucesivamente hasta que son trece los que levantan para poner encima los que forman la base. (Lluís Solsona, article citat).”

Després de llegir la crònica, podem observar que la torre de 8 aixecada per sota, va ser en realitat una torre de 9 aixecada per sota però sense aixecador, ni folre ni manilles. Va ser un fet increïble i mai més repetit.

---

¹⁵ *Diario de Barcelona*, núm. 252 (8 de Setembre, 1852)

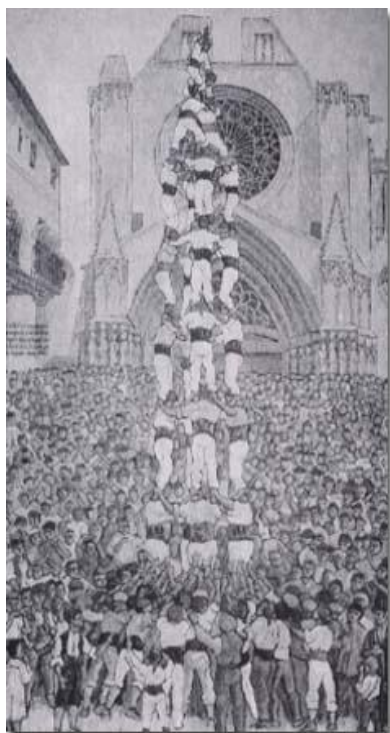

D'altra banda, pel que fa al pilar de 7 caminant i el pilar de 7 amb folre, trobem un altra crònica publicada al Diario de Barcelona:

“Espadats ó pilá (...) Este año se ha visto aquí al prodigioso fenómeno de andar catorce pasos los espadats de siete, con forros ó puntales hasta los pies de los terceros. Es de advertir que antes del año pasado no se consiguió hacer los espadats de siete limpios y fijos.”¹⁶

Aquesta època d'or està caracteritzada per la construcció dels primers pilars de vuit amb folre i manilles, els dos castells de nou folrats: tres i quatre, la consolidació del cinc de 8 i el pilar de set amb folre van conformar el que s'anomenava el repertori clàssic de l'època d'or.

Durant el període de la Tercera Guerra Carlina, entre els anys 1873 i 1875, l'activitat castellerà va ser aturada. A partir del 1875, quan els castellers van tornar a aixecar-se, es va recuperar el pilar de vuit amb folre i manilles, i es va produir un fet excepcional: la Colla Vella dels Xiquets de Valls van aconseguir descarregar el quatre de nou net l'any 1881, per les festes de Santa Tecla de Tarragona i el cinc de nou amb folre l'any 1883 a la diada de Santa Úrsula de Valls.

Quatre de nou net descarregat a Tarragona, l'any 1881, a càrrec de la Coll Vella dels Xiquets de Valls.

Font: <http://www.collavella.cat/>

---

¹⁶ Diario de Barcelona, núm. 251 (8 de setembre 1853).

Un altre any destacat va ser el 1889, que per Sant Fèlix, a Vilafranca del Penedès, es va fer el tres de nou amb folre, que va ser l'últim castell de nou pisos abans d'entrar en el període de la decadència dels castells.

Tan les places com els aficionats, van haver d'esperar gairebé un segle per tornar a veure un castell de nou a plaça.

1.5.La decadència

Definim la decadència, com el període en què els castells perden l'alt nivell que havien mantingut els darrers anys. Evidentment, aquest fet va donar terme a que es realitzessin un nombre molt més petit d'actuacions a plaça.

La decadència s'inicia a partir de l'últim castell de nou realitzat el 1889 a la diada de Sant Fèlix de Vilafranca del Penedès.

Però no es va acabar així com així, sinó que el fet principal que va fer que es deixessin de fer grans estructures castelleres, va ser la despoblació que es va produir al Camp de Tarragona i al Penedès, a causa de la fil·loxera. La fil·loxera, és un petit insecte emparentat amb el pugó. S'alimenta de la saba dels ceps i ataca a les arrels dels ceps xuclant-los la saba fins a matar-los.

Va arribar a Catalunya al segle XIX, un període on la vinya era molt important. Quan es va poder reconèixer la plaga, es van dur a terme mesures de seguretat, com per exemple, cremar totes les vinyes infectades per tal d'evitar que s'estengués. Aquest procés va ser eficaç fins a finals del segle XIX, però a principis del XX, la plaga va arribar durament, fent desaparèixer gran part de les vinyes catalanes. La conseqüència va ser que es va començar a desenvolupar una important activitat industrial, en especial el sector tèxtil i l'agricultura, i es va traspasar al correu de blat. Això va crear la despoblació dels camps i que la gent es traslladés cap a Barcelona i la seva àrea metropolitana. Per això, a les terres del Camp de Tarragona i del Penedès, hi va haver manca de persones per poder seguir amb l'època esplendorosa de l'activitat castellera.

Hi va haver altres causes que van ajudar a la caiguda de la resplendor casteller. D'una banda, la construcció de la línia de ferrocarril Valls - Barcelona l'any 1883; i d'altra banda, els aspectes socioculturals també van influir en aquesta davallada. Els aficionats, es van decantar cap a altres activitats ludicosocials. La interrupció de l'esport i de les sardanes va crear un deteriorament de les activitats culturals, no solament dels castells, sinó dels balls populars en general.

Malgrat tot el succeït, es van poder veure noves colles i castells a poblacions on encara no s'havien vist mai. Una d'aquestes poblacions és Terrassa l'any 1892. Les noves colles es van poder veure en actuacions esporàdiques, com per exemple les de les Moixigangues igualadines, però que desapareixerien l'any 1924. Les úniques colles castelleres que van sobreviure més o menys dignament van ser les dues de Valls, encara que van perdre molt el nivell assolit anys enrere i van baixar fins els sis pisos del seu sostre.

La colla Vella de Valls es va dividir en dos bàndols davant d'aquesta situació. Per una banda, el seu cap de colla d'Isidre Rabassó era partidari d'anar fent, però L'Anton Escolà, membre de la junta directiva, creia que s'havia de fer algun canvi profund en la manera de fer de la colla. La Colla Nova (Jove) de Valls simplement, estava desapareixent. Va ser per aquesta raó, que ja a l'any 1898 vam trobar les restes d'una Colla Nova fusionada amb els partidaris de l'Escolà, -castellers que formaven part de la colla Vella, però que s'havien separat definitivament d'ells-.

Des de Barcelona es va voler fer revifar la festa i es va convocar el Primer Concurs de Castellers el 1902. La Colla Vella i Nova de Valls van competir fent castells per endur-se un premi en metàl·lic. Els millors castells que es van veure van ser el tres i quatre de set, el tres de set aixecat per sota i el quatre de set amb l'agulla. El 1903, al Vendrell, la Colla Vella va descarregar el quatre de vuit per última vegada. A la diada vilafraquina de Sant Fèlix del 1908 es va veure l'últim quatre de vuit carregat. Des d'aquell moment van fer falta 24 anys per tornar a veure un castell de vuit pisos.

Per acabar de culminar aquest període desastrós pel món casteller, l'any 1908 van morir dos dels grans castellers de Valls fins aleshores: l'any 1908 va morir el mític Esperidió, i el 1910, el Fèlix Fàbregas. La Mancomunitat de Prat de la Riba l'any 1914 va presentar recolzament a la tradició catalana. La primera guerra mundial entre els anys 1914 i 1918 va deixar tota la societat mundial ferida i mancada de necessitats bàsiques, però no pas de castells. La falta dels productes principals feien augmentar els aldarulls del proletariat al carrer.

Hi ha constància d'actuacions a molt poques poblacions: Vilanova i la Geltrú, l'Arboç, Igualada i Barcelona; però el més tràgic va ser veure l'absència de castells fins i tot a les places més importants. Entre 1913 i 1922, a Tarragona, només es van veure dos actuacions. A Valls poques vegades les colles i l'Ajuntament van arribar al mateix acord per organitzar les actuacions, ni tan sols amb les tradicionals diades com són la de Sant Joan i Santa Úrsula. Vilafranca, en canvi sí que va mantenir l'esperit casteller, però amb moltes discontinuïtats. Trobem actuacions en els anys 1909 i 1921. Alguns anys, va ser l'única plaça on es van poder veure castells, com per exemple, el 1919, amb un trist 3 de 6 com a millor construcció. Per això, la plaça de la Vila de Vilafranca ha rebut el sobrenom de "la plaça més castellera", no només perquè van acollir els castells quan eren tot un esdeveniment, si no també perquè els van acollir en èpoques tan dolentes com aquesta.

El 1922 es va celebrar Santa Úrsula, i Tarragona també va tornar a tenir actuació. A més la societat catalana s'havia tornat molt fidel a les seves tradicions i símbols d'identificació. Durant l'etapa d'el nou govern militar de Primo de Rivera (a partir del cop d'estat del 1923) es van arribar a acords a través dels quals les colles que ho van fer millor van rebre un premi en metàl·lic extra a part del que van aportar els Ajuntaments. La necessitat per veure castells tornava a créixer novament. Al setembre, durant la diada de Santa Tecla es van aconseguir en fer alguns castells bàsics i, fins i tot, van conduir un pilar de 4 pujant les escales de la Catedral. A l'octubre es va realitzar l'actuació del Vendrell per les fires de Santa Teresa, on la Colla Jove dels Xiquets de Valls només van aconseguir castells de 6 pisos, però per Santa Úrsula, van descarregar el 3 de 7 aixecat per sota.

L'entusiasme va anar creixent i a Tarragona i al Vendrell van començar a sorgir veus a favor de tornar a recuperar les colles perdudes en el passat.

1.6. La renaixença (1926 - 1981)

S'inicia l'any 1926, per una raó concreta. Aquell any van tornar a ressorgir els Xiquets de Tarragona durant la diada de Santa Tecla, però van quedar dividits en dues agrupacions: Nova de Tarragona i Vella de Tarragona; i els Nens del Vendrell, que durant la diada de Santa Teresa, també es van dividir en dues agrupacions: Caneles i Mirons.

Aquest ressorgiment, va crear un ambient revolucionari a les colles de Valls. És per això que a Valls, es van poder recuperar els castells de vuit de manera instantània.

Aquesta recuperació, però va ser molt irregular, ja que les colles aixecaven castells com la torre de set, el tres i el quatre de vuit, però els hi costava molt mantenir-los regulars durant l'any.

A la segona meitat dels anys seixanta, va començar a canviar. D'una banda, l'organització dels concursos Jorba-Preciados al Portal de l'Àngel barceloní sembla que va esperonar les colles a superar-se, alhora que feien créixer l'afició. I d'altra banda, a finals de la dècada dels seixanta i començaments dels setanta va començar una lluita per la supremacia entre la Colla Vella dels Xiquets de Valls i Nens del Vendrell. Aquesta pugna, va tenir com a conseqüència, la recuperació de construccions com els pilars de sis i de set, el cinc de vuit carregat o la torre de vuit amb folre, i va donar un impuls definitiu al fenomen casteller, és a dir, una altra vegada el món casteller va tornar a agafar protagonisme.

Aquesta etapa va ser la definitiva per obrir les portes a l'anomenada segona època d'or.

1.7. L'època d'or.

Es marca el 25 d'octubre de 1981 com a la data de començament de la segona època d'or dels castells, ja que aquell dia a la diada de Santa Úrsula, la Colla Vella Xiquets de Valls, va descarregar el quatre de nou amb folre després de noranta-dos anys sense poder aconseguir-lo, ja que l'últim s'havia fet l'any 1889. En aquella diada la Colla Vella també va descarregar el cinc de vuit, el primer del segle.

Quatre de nou amb folre de la Vella de Valls per Santa Úrsula (1981).

Font: <http://collavella.cat/>

Podem dividir la època d'or en tres períodes:

- a) 1981 – 1985: domini absolut de la Colla Vella Xiquets de Valls i iniciació als castells de nou.
- b) 1986 – 1992: entrada de la Colla Joves Xiquets de Valls en els castells de nou pisos i en un període amb un repertori casteller ampli.
- c) 1992 – 1993: aparició tant dels Castellers de Vilafranca com dels Minyons de Terrassa amb un repertori ampli de castells de nou pisos.

1.8. L'època del platí.

S'inicia l'any 1993 i perdurà fins a l'actualitat. S'agafa com a referència la data del 21 de novembre en que els Minyons de Terrassa van carregar a la seva ciutat el primer intent de tota la història de torre de nou amb folre i manilles, la qual els Castellers de Vilafranca van intentar sense èxit des de 1989.

Moment en què es carrega la primera torre de nou de la història a Terrassa.

Font: <http://elpatidigital.wordpress.com/>

A partir de l'any 1994 es va registrar un increment de les construccions de nou pisos i de colles que duïen a plaça aquests castells, com va ser la Colla Jove Xiquets de Tarragona, que a finals de 1993 havia carregat el quatre de nou amb folre. Aquest mateix any la Colla Vella Xiquets de Valls va descarregar la primera torre de nou amb folre i manilles de la història per Santa Úrsula.

Els anys 1995 i 1996 els Castellers de Vilafranca són els principals protagonistes, ja que van descarregar el pilar de vuit amb folre i manilles i el quatre de nou amb folre i l'agulla.

Per Sant Fèlix de l'any 1997, els Castellers de Vilafranca van assolir la seva millor actuació carregant el cinc de nou amb folre, i descarregant la torre de nou amb folre i manilles i el quatre de nou amb folre i l'agulla.

Primer tres de deu amb folre de la història dels Minyons de Terrassa.

L'any 1998 els Minyons de Terrassa van descarregar en un segon intent el tres de deu amb folre i manilles, que és el castell més alt que s'ha pogut realitzar mai, i que només han aconseguit descarregar-los en dues ocasions. Tan els Castellers de Vilafranca com la Colla Vella Xiquets de Valls l'han carregat en algunes ocasions.

Font: <http://caballe.cat>

2. Entendre els castells.

Els castells són un simbolisme a Catalunya i a arreu del món. Aixequen passió a tots els llocs on hi són presents, desperten emoció a les persones i integren tota mena de cultures en el seu entorn.

Em trobo a la plaça de la vila de qualsevol poble de Catalunya, en el dia principal de la seva festa major. Són les dotze del migdia i la plaça és plena a vessar. Fins i tot els carrers propers s'omplen d'espectadors que no es volen perdre l'actuació.

Davant l'edifici de l'ajuntament podem veure les dues, tres o quatre colles que participaran a la diada. Les locals sempre són les més aclamades pel públic assistent. Davant l'edifici de l'ajuntament, amb la presència de l'alcalde i dels caps de colla, es llença una moneda a l'aire per saber quina colla serà la que donarà inici a la diada.

Situada dalt del balcó, observo l'aglomerament de colors, realment posen la pell de gallina. Veus que la colla que li ha tocat ser la primera, comença a moure camises i a formar la pinya. Un cop la pinya ja és compacta, comencen a pujar els segons i els membres del folre, caminant per damunt dels seus companys . La colla intenta el tres de nou amb folre, i la plaça una vegada l'estructura queda muntada s'omple d'aplaudiments. S'escolta un conjunt demanant silenci i per sota en surt la veu del cap de colla manant que ja poden pujar. Es comença a construir el tronc casteller. Els castellers pugen amb concentració i delicadesa. Quan els terços i quarts ja estan col·locats. El cap de colla valida el castell i crida : Quints amunt !. Sonen les gralles i el timbal, i el castell ja es considera un intent vàlid. Els diferents castellers van pujant i col·locant els diferents pisos de la construcció: quints, sisens, dosos... S'escolta el xiuxiueig nerviós del públic que veu com el castell tira amunt. Es col·loquen els dosos i seguidament el menut aixecador. La plaça esperona l'enxaneta perquè s'afanyi i per fi arriba el moment, en que situada als dosos els hi posa un peu a la faixa, un altre a l'espatlla, i corona la construcció. El castell és carregat. La plaça esclata en una ovació eixordadora, que es prolonga a mesura que la canalla va baixant del castell. La imatge d'aquest moment es una barreja entre els crits d'ànim, els aplaudiments del públic i les cares d'alegria dels castellers que arriben al folre del castell. Abans de que el pis de quints baixin, un dels integrants fa la figuereta: col·loca el cap damunt de l'espatlla d'un company del pis de quarts cap ver avall i es manté en una posició vertical.

En baixar el castell també ho fa cap avall, i d'aquesta manera demostra una gran força i habilitat. Aquest gest es fa per dedicar-li a la colla rival superioritat. La plaça esclata d'alegria i quan baixen els quarts es declara el castell com a descarregat.

Aquesta és la sensació d'estar en una plaça castellerà en un moment tan simbòlic com aquest per un entenedor del món casteller. Segurament qui no és gaire expert en el tema tindria preguntes i dubtes de l'estil: Perquè se'n diu tres de nou? Quan comencen a tocar els grallers? La figuereta es fa sempre? Quan s'ha de picar de mans i quan s'ha de fer silenci? I moltíssimes preguntes més et sorgiran a la ment.

Per això si és la primera vegada que assisteixes a una actuació castellerà et trobaràs en una situació semblant, perquè els castells, com qualsevol altra activitat, tenen el seu propi codi, el seu llenguatge i les seves convencions. Entendre el llenguatge casteller, no és difícil, només cal tenir presents algunes observacions.

2.1.El nom dels castells.

El nom d'un castell és un sintagma format per dues xifres enllaçades per la preposició “de”. Per exemple un quatre de vuit: la primera xifra –quatre-, indica el nombre de castellers que hi ha a cada pis; i la segona xifra –vuit-, ens marca el nombre de pisos d'alçària que té el castell. Així, podem dir que el quatre de vuit, està format per vuit pisos amb quatre castellers a cada pis, excepte als últims tres pisos que estan formats per la canalla i reben el nom de pom de dalt (els dosos són els castellers agafats entre ells i a sobre si col·loquen ajupits l'aixecador i l'inxaneta).

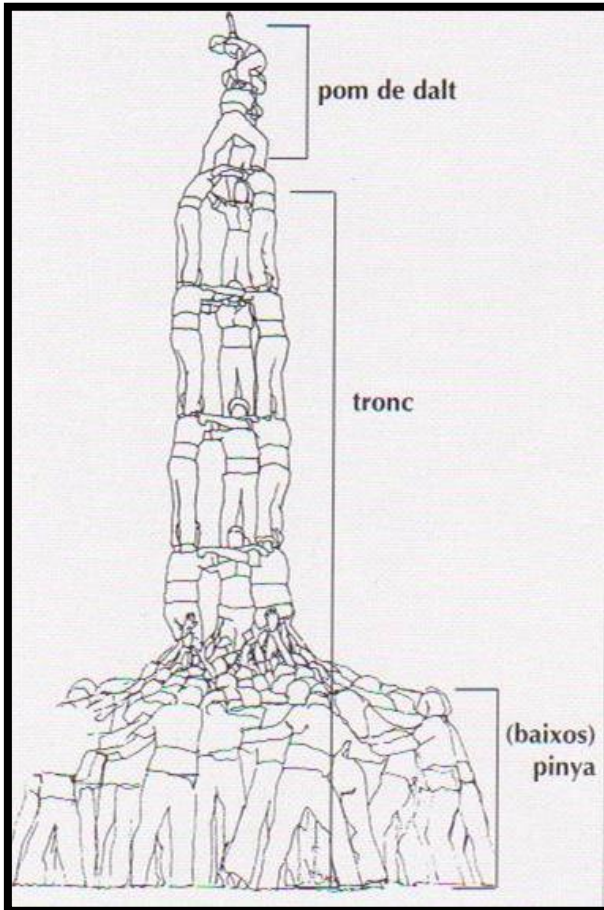
Primer quatre de vuit descarregat pels Castellers de Vilafranca l'any 1969.

Font:www.castellersdevilafranca.cat/

Aquesta és la manera com es dóna nom a totes les construccions, excepte els pilars, que són les construccions formades per una sola columna de castellers, els uns damunt dels altres.

2.2. Les parts del castell.

Tots els castells estan formats per tres parts subdivisibles que en són la **pinya**, el **tronc** i el **pom de dalt del castell**.

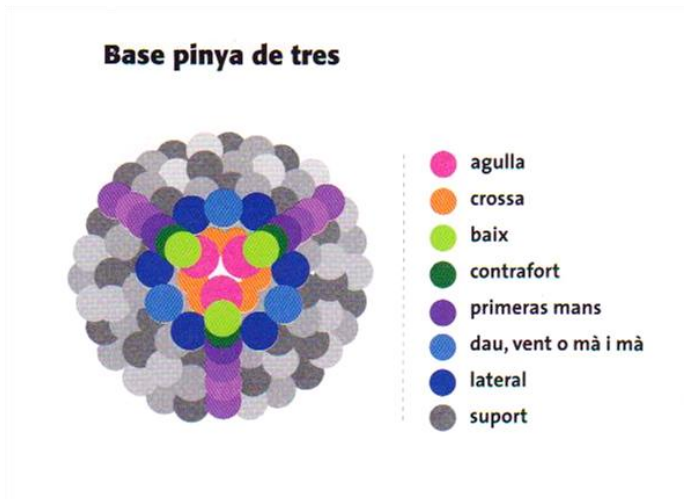
Les parts del castell representat en un tres de vuit.

Font: B. Xavier i B. Joan, *Castellers*. Viladomat: Editorial Columna, 1997.

La **pinya** és el primer pis del castell. Està formada per un grup de castellers que són els únics que toquen amb els peus a terra i cadascun d'ells té unes funcions assignades per aconseguir formar una base prou sòlida per poder carregar i descarregar el castell. Al nucli central de la pinya s'hi col·loquen els castellers que formen el peu del castell.

La pinya esta formada per :

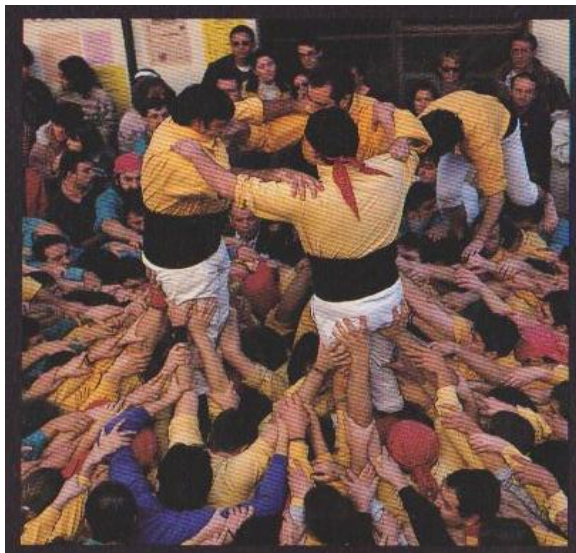
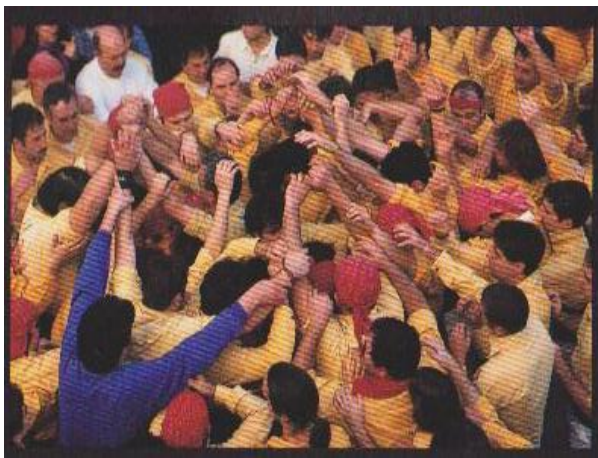
- Els agulles.
- Els baixos.
- Les/els crosses.
- El contrafort.
- El contracordó.
- Els primers mans.
- Els mans laterals.

Font: A. Xavier Castells i castellers. *Una voluntat col·lectiva*. Barcelona:
Lunweg, S.L, 2011.

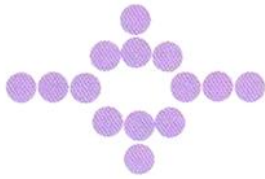
El procés de formació de la pinya és el següent :

1. Els baixos s'agafen entre ells.
2. El casteller del mig ha quadrat el castell i els homes de darrere el baix es col·loquen al seu lloc.
3. Les rengles de mans comencen a agafar posicions.
4. Les agulles han entrat a l'espai que queda dintre del castell.
5. Després d'haver entrat les crosses, la pinya es comença a tancar a poc a poc.
6. El peu del castell es va engruixint fins a quedar ben compacte.
7. Els segons pugen sobre la pinya i es col·loquen damunt dels baixos.

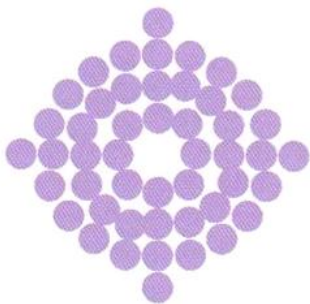
Font: B. Xavier i B. Joan, *Castellers*. Viladomat:
Editorial Columna, 1997.

Folre

El **folre** és l'estructura que es situa damunt de la pinya en alguns castells atenent a la seva alçària i a la seva dificultat. La seva funció principal és la de subjectar i falcar (folrar) els segons i reforçar el pis dels terços.

Manilles

Les **manilles** són el conjunt de persones: crosses, cordons, laterals, primeres mans, vents i algunes mans de reforç que pugen damunt del folre i integren el tercer pis del castell tot formant una mena de folre reduït que té l'objectiu de reforçar els terços i subjectar els quarts. Els castells que porten manilles, són castells de moltíssima dificultat com podrien ser el pilar de vuit amb folre i manilles, la torre de nou amb folre i manilles.

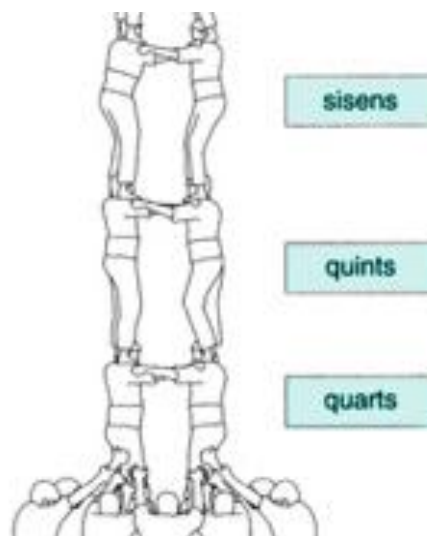
Font: B. Xavier i j. Beumala, *Castellers*. Viladomat: Editorial Columna, 1997.

El **tronc** és la part del castell que va des dels baixos fins a l'últim pis del castell. Els components de cada pis del tronc s'agafen els braços entre ells i es col·loquen damunt les espatlles dels castellers del pis de sota. Cada pis del tronc té un nom assignat per poder-los distingir. Els noms que se'ls hi posen son :

- Segons
- Terços
- Quarts
- Quints
- Sisens

Una part del tronc d'una torre de nou amb folre i manilles.

Font: <http://www.ub.edu/>

El **pom de dalt** és el conjunt format per els més menuts de la colla : la canalla. Formen els tres últims pisos del castell. Se'ls anomena de la següent manera : dosos, acotxador i enxaneta.

Depenent del tipus de castell, el pom de dalt varia. A continuació es poden veure unes imatges, a tall d'exemple :

Pom de dalt d'un tres.

Pom de dalt d'un quatre.

Pom de dalt d'un cinc.

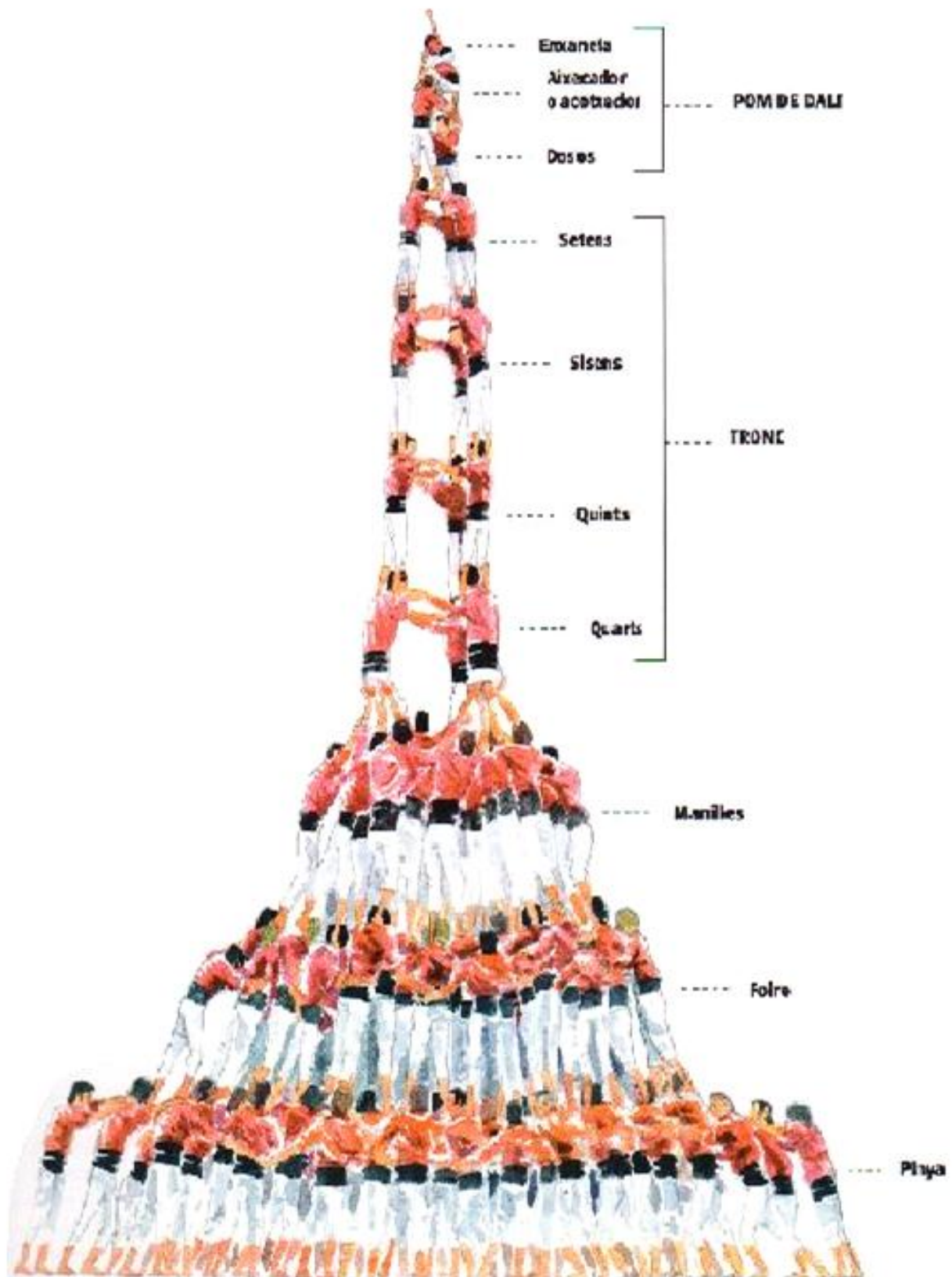
Pom de dalt d'una torre.

Pom de dalt d'un 9.

Font: <http://www.ub.edu/>

Dibuix d'un tres de deu amb folre i manilles amb totes les parts d'un castell.

Font: A. Xavier *Castells i castellers. Una voluntat col·lectiva*. Barcelona: Lunwerg, S.L, 2011.

2.3. La tècnica.

La tècnica la podem definir com la manera de fer els castells i, a més a més, és un altre criteri que ens ajuda a classificar les diferents construccions, al costat del tipus i del nombre de pisos d'alçària.

Es poden diferenciar tres tipus bàsics de tècnica :

Normal : És la tècnica més comuna per realitzar castells. Els castellers munten el castell des del primer pis fins a l'últim. Un cop muntat el castell (carregat), comencen a desmuntar-se els pisos fins a arribar a baix de tot. En aquesta tècnica es poden muntar les estructures de tres maneres diferents :

Net : la tècnica utilitzada per carregar i descarregar el castell és la mateixa que la del normal, però la gran diferència és que en els castells nets ni els segons ni els baixos tenen el suport de la pinya, és a dir queden totalment nets.

Els castells més utilitzats en aquesta tècnica i que són de gran dificultat són :

- Dos o torre de vuit neta.
- Quatre de nou net.
- Tres de nou net.

Aixecat per sota : tècnica, en què els castellers aixequen a pes el castell, amb la força dels braços. Comporta molta dificultat i actualment només dos castells utilitzen aquesta tècnica, que són :

- Pilar aixecat per sota.
- El tres aixecat per sota.

Un altre element que ens serveix per classificar els castells, serien els pisos d'alçària. Una construcció es pot definir com a castell si té, com a mínim, sis pisos d'alçària, i que constituïria la gamma més baixa dels castells. La gamma més alta de castells està constituïda per els castells de gamma extra, i el que té més altura de tots és el tres de deu amb folre i manilles.

2.4. Tipus de castells

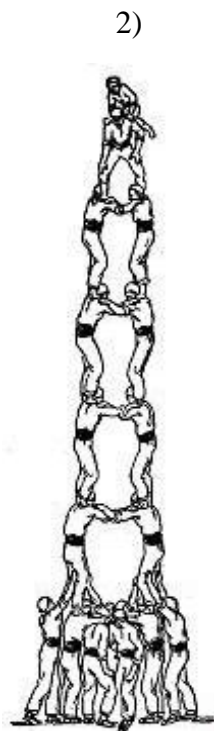
Els castells estan formats per un repertori de construccions que es poden dividir en dos conjunts : el repertori clàssic i el repertori no clàssic.

- El repertori clàssic inclou les estructures més habituals al llarg de la història i que integren la taula de puntuació del Concurs de Castells de Tarragona. Dins aquest repertori trobem també les estructures més bàsiques, que són:

- 1) El pilar, és la construcció en què el tronc de la qual esta format per un casteller en cada pis.
- 2) El dos (o torre), és la construcció el tronc de la qual esta format per dos castellers en cada pis, excepte el s tres últims pisos que estan formats per aixecador i enxaneta.
- 3) El tres és la construcció en què el tronc està integrat amb tres castellers a cada pis, llevat dels pisos de dosos (format per dos castellers), aixecador i enxaneta.
- 4) El quatre és la construcció el tronc de la qual està format per quatre castellers per pis, excepte els pisos de dosos (dos castellers), aixecador i enxaneta.

Dibuix de la col·lecció Auca de castells d'un pilar de cinc.

Dibuix de la col·lecció Auca de castells d'una torre de set

Dibuix de la col·lecció Auca de castells d'un tres de set.

El primer 4 de 8, i únic castell de vuit pisos fet per una colla castellera universitària. Va ser descarregat pels Arreplegats de la Zona Universitària el 8 de maig del 2009.

Font : <http://www.altcamp.info/casthistoria.htm>

Font: <http://www.arreplegats.cat/>

- Les altres construccions més ornamentades que estan dins el repertori clàssic són :
  - 5) El tres aixecat per sota és la construcció que s'aixeca a pes, amb la força dels braços , començant pels pisos superiors.
  - 6) El tres amb l'agulla és la construcció integrada per un castell de tres i un pilar al mig. Aquest castell és innovador del segle XXI.
  - 7) El quatre amb l'agulla és la construcció integrada per un castell de quatre i un pilar al mig.
  - 8) El cinc és la construcció formada per un tronc amb cinc castellers a cada pis, excepte els tres últims pisos, que està format per dos poms de dalt.

5)

6)

7)

8)

Font : <http://lafura.cat/>

- El repertori no clàssic està format per construccions que no sovintegen gaire, i són autèntiques espectacularitats. Aquests castells són :

9) El cinc amb l'agulla, que és la construcció composta per un castell de cinc i un pilar al centre de l'estructura del tres, adjuntades per un pilar central. Aquest castell és una innovació del segle XXI.

10) El set és la construcció que està formada per tres castells de tres components al tronc ajuntats entre ells. Hi ha dos poms de dalt i l'inxaneta ha de fer dues aletes.

9)

10)

Font : <http://lafura.cat/>

2.5. Carregar, descarregar, intentar, desmuntar o fer llenya.

Castell carregat: un castell es considera carregat quan amb tots els pisos col·locats un damunt de l'altre, l'enxaneta traspassa per sobre l'aixecador i fa l'aleta. En el cas del pilar, però es considera carregat quan l'enxaneta fa l'aleta estant en posició dreta sobre l'aixecador i deixant-se anar amb les dues mans.

Castell descarregat: el considera que el castell està descarregat quan després de ser carregat tots els castellers que conformen els diferents pisos del castell baixen per l'esquena dels companys dels pisos anteriors fins a arribar al pis on han començat a sonar les gralles. Descarregar el castell és una acció molt delicada i s'ha de fer amb molta finesa per tal de no trencar l'estructura.

Intent d'un castell: un castell s'anomena intent des del moment que comença a sonar les gralles, que dependrà de quina sigui l'alçada del castell que es vol intentar.

Desmuntar un castell: un castell es considera desmuntat quan no ha quedat ben apuntalat a la basa i la colla decideix desmuntar-lo. Si ho fan abans que sonin les gralles, el castell no quedarà com a un intent i per tant el castell es podrà tornar a repetir. Les normes indiquen que com a màxim, es podrà desmuntar la base del castell dues vegades i a la tercera l'haurà de tirar amunt, si no ho veuen clar la colla perdrà la ronda.

Fer llenya és sinònim de caure. Quan un castell fa llenya significa que es desploma cap avall. Si el castell cau una vegada ha estat carregat es considera carregat, però si cau abans de fer l'aleta es considera intent.

Els Casellers de Vilafranca fan llenya en un tres de deu amb folre i manilles per la diada de Sant Fèlix l'any 2010.

Font: <http://www.324.cat/>

2.6. Les diades més importants del calendari casteller.

Avui dia, de diades més rellevants se'n podem destacar sis, que són:

- SANT FÈLIX:

És coneguda com el “pare” de totes les actuacions.

Localitat: Vilafranca del Penedès.

Escenari: plaça de la vila.

Data: 30 d'agost.

Colles: Castellers de Vilafranca, Minyons de Terrassa, Colla Vella de Valls, Colla Jove de Tarragona.

Font: <http://www.324.cat>

- SANTA ÚRSULA:

És coneguda com la “mare” de totes les actuacions.

Localitat: Valls.

Escenari: plaça del Blat.

Data: 21 d'octubre.

Colles: Colla Vella de Valls i Colla Jove Xiquets de Valls.

Font: <http://www.tv3.cat/actualitat>

- SANTA TECLA:

Coneguda així: Tarragona es vesteix de gala.

Localitat: Tarragona.

Escenari: plaça de la Font.

Data: segon o tercer diumenge de setembre.

Colles: Jove de Tarragona, Xiquets de Tarragona, Xiquets del Serrallo i Castellers de St. Pere i St. Pau.

Font: <http://www.tv3.cat/>

- DIADA DELS CASTELLERS DE VILAFRANCA:
Coneguda amb la frase: Per tots Sants a totes!

Localitat: Vilafranca.
Escenari: plaça de la Vila.
Data: 1 de novembre: Tots Sants.
Colles: Castellers de Vilafranca,
Capgrossos de Mataró i Castellers
de Sants.

Font: <http://www.tv3.cat/actualitat>

- DIADA DELS MINYONS DE TERRASSA:
Coneguda com a l'última gran diada de l'any.

Localitat: Terrassa (Vallès
Oriental).
Escenari: el Raval de Montserrat.
Data: tercer diumenge del mes de
novembre.
Colles: Minyons de Terrassa,
Castellers de Terrassa i Castellers
de Barcelona.

Font: <http://www.terrassadigital.cat>

- CONCURS DE CASTELLS DE TARRAGONA:
Conegut com el mundial casteller.

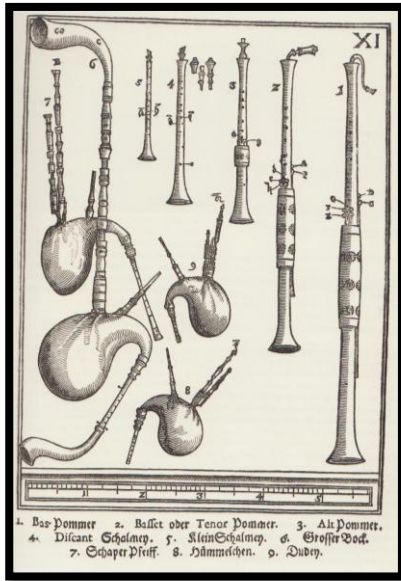
Localitat: Tarragona.
Escenari: plaça de Toros.
Data: primer diumenge
d'octubre (els anys parells)
Colles: les 18 primeres colles del
rànking casteller.

Font:

<http://www.xavicalzada.com/?p=1618>

2.7. La música en els castells.

La música de la gralla i el timbal que acompanyen la carregada i descarregada d'un castell, s'anomena toc de castells. Podem dividir el toc de castells en cinc estructures musicals que estan directament relacionades amb cada moment de la construcció del castell.

Il·lustració tretada del *Theatrum Instrumentorum* del segle XVII, permet veure els orígens de la gralla i família de dolçaines.

Font: A. Xavier Castells i castellers. *Una voluntat col·lectiva*. Barcelona: Lunwerg, S.L, 2011.

- **L'inici:** comença a sonar quan falten cinc pisos perquè el castell arribi a dalt. Només sonen les gralles.
- **La pujada:** la melodia va alternant dos termes a dues veus amb l'acompanyament del timbal.
- **L'aleta:** instant de més emoció col·lectiva. Quan el castell és a punt de ser coronat, els grallers inicien un trinat que augmenta progressivament de velocitat fins que es carrega el castell.
- **La baixada:** fan sonar un pont melòdic que enllaça dos termes que ja han sonat durant la pujada.
- **Final o sortida:** quan el castell s'ha descarregat l'equip de grallers i timbalers, tornen a iniciar un trinat permet desmuntar la pinya i observar l'alegria dels castellers en descarregar el castell.

3.Una colla: Marrecs de Salt

3.1.Com es van formar els Marrecs?

Salt és una població que pertany a la comarca del Gironès, que forma part de l'àrea urbana de la ciutat de Girona.

Actualment el municipi de Salt té una superfície de 6,59 km² i està format per 30.389 habitants, mentre que l'any 1996, any de naixement oficial de la colla saltenca en tenia 21.519.

Salt s'estén per la riba dreta del riu Ter, dins el pla de Girona. Al nord i a l'oest limita amb el municipi de Sant Gregori; al sud, amb els de Bescanó i Vilablareix; i a l'est, amb el de Girona.

Podem dir que Salt com a municipi casteller no pertany a les zones on l'activitat castellera és intensa, per tan podríem anomenar la zona on està situada aquesta població com a superfície d'activitat castellera laxa.

Localització de Salt respecte del Gironès.

Font: http://ca.wikipedia.org/wiki/Fitxer:Localització_de_Salt_respecte_del_Girona.

La colla castellera Marrecs de Salt es va formar durant el novembre de l'any 1995.

A Girona, per les festes de Sant Narcís cada any era i segueix sent actualment tradició fer una actuació castellera. En aquells moments hi actuaven dues colles, una de les quals eren els Castellers de Terrassa.

Jordi Domingo, un dels membres dels Castellers de Terrassa, però resident a Palafrugell era present a l'actuació, i explicava que cada any quan anaven a actuar a Girona a les pinyes dels castells i en general a tota la plaça s'escoltaven comentaris que la gent tenia ganes de fer una colla castellera a les comarques de Girona, encara que en aquests territoris no fos la tradició més popular.

Aquest fet va desencadenar que aquell mateix any 1995, a Salt s'organitzés una reunió on podia assistir-hi tothom per veure les possibilitats que hi havia de formar-se una colla castellera. La resposta del perquè a Salt va ser que la major part de la gent que proposava muntar una colla castellera vivia a Salt i així els facilitava molt més l'assistència.

El senyor Jordi Domingo va explicar que a través d'un familiar seu, va poder tenir la informació sobre l'hora i el lloc de la reunió i hi ha assistir. Des del punt de vista de Jordi Domingo, en aquella reunió les persones assistents no hi entenien del món casteller, simplement pel fet que les comarques gironines no tenen tradició castellera, però tot i així tenien moltes ganes d'entendre'ls i de fer-ne. Ell mateix, però al veure que la gent tenia moltes ganes d'aprendre'n i molta il·lusió de formar una nova colla es va posar al capdavant de l'àrea tècnica i juntament amb un company seu Ramon Grau, que es va encarregar de la presidència de la colla, van tirar endavant el projecte.

Per començar volien assentar unes bases fermes en les que la colla pogués créixer de manera correcte i amb serietat. Com tots els inicis, el de la colla castellera Marrecs de Salt no van ser fàcils, però el que els va motivar i fer créixer més ràpidament va ser l'assistència als assajos de gent encuriosida i engrescada a fer castells.

A partir del novembre de l'any 1995, el president Grau va explicar a la premsa que en aquell moment els seus principals objectius eren aixecar castells, fomentar el coneixement d'aquest món, i organitzar festes populars, fer conferències amb membres d'altres colles d'arreu de Catalunya, fer projeccions de vídeo als col·legis interessats a conèixer aquesta activitat, i que a més a més a partir del gener de 1996 publicarien la seva primera revista. També tota la junta directiva estava d'acord que la colla es definiria per ser una associació oberta a tothom, una colla sense distincions de sexe i d'edat, sinó que l'únic requisit que havien de tenir les persones que volien entrar a formar part de la colla era tenir-ne ganes i il·lusió de començar el que era un nou projecte. A més a més, anunciaven que aquelles persones que volguessin ser socis de la colla, haurien de pagar una quota anual d'entre 1000 i 2000 pessetes i també la colla acceptava l'ajut d'empreses col·laboradores. A més a més ja en aquell primer any comptaven amb un grup de timbalers i grallers de la població. En aquells moments el lloc d'assaig era el gimnàs de l'escola La Farga, de Salt.

3.2.Els primers anys després de la formació

3.2.1.1996

La colla va ser presentada per primer cop la nit de Reis a la població de Salt el 5 de gener de 1996, segons es va fer públic ahir durant Tacte de presentació de l'entitat.

El castell que van escollir per a la presentació de la colla va ser un pilar de quatre, que consta de la pinya —la base sobre la qual s'aixeca el castell—, tres pisos i l'enxaneta. El president Ramon Grau va explicar que el castell es muntaria quan els Reis haguessin fet el seu discurs a la plaça de l'Ajuntament. La intenció era fer el castell a davant del balcó i que l'enxaneta donés a l'alcalde, la carta del que demanava el grup. Així aquesta va ser la primera actuació de la colla, que es va començar organitzar al principi de novembre de l'any 1995. Durant aquell hivern la colla faria bàsicament assajos i a l'estiu començarien a fer actuacions.

En la primera temporada de la colla vàrem fer 39 actuacions a plaça, en les que es van descarregar tots els castells i pilars de la gamma de sis pisos (excepte el nou de sis). Als 5 mesos del bateig vam descarregar el nostre primer castell de set pisos (Riudellots de la Selva): el quatre de set. Abans de finalitzar aquesta temporada havíem descarregat 4 quattres de set, 3 tresos de set, 2 pilars de cinc i a l'última actuació vam coronar el primer quatre de set amb l'agulla.

3.3.2.1997

Aquell any 1997, va ser un any on van créixer notablement el nombre d'efectius i es van aconseguir fites importants.

Els Marrecs van començar els assajos el dia 21 de gener, en el que ja hi van assistir una vintena de cares noves. Els directius, però, ja s'havien posat a treballar per acabar d'enllestir el calendari d'actuacions. Volien que es realitzessin menys actuacions però també volien incorporar activitats que ajudessin a la unitat de la colla. Per exemple van decidir que farien una arrossada popular el dia 13 d'abril coincidint amb el primer aniversari del bateig de la colla.

Els Marrecs van començar les actuacions al febrer. La primera va ser la del dia dos, a l'aplec de Sant Mer, on van aconseguir descarregar el quatre de sis, el tres de sis, i en el segon intent el quatre de sis amb l'agulla.

Pilar de 4 d'entrada a una de les actuacions de l'any 1997.

Diari de Girona, Diumenge, 30 de novembre de 1997.

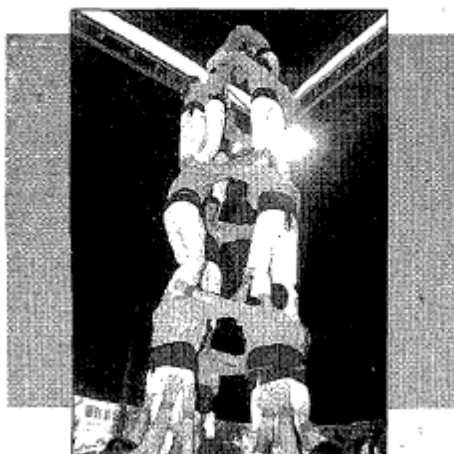
Font: <http://streaming.ajgirona.org>

Durant aquella temporada els Marrecs tenien els següents objectius: consolidar el 4 de 7 i el 3 de 7 que ja havien assolit al final de l'any passat i treballar per aconseguir altres castells de la gamma de 7. Un aspecte també important per als saltencs va ser reorganitzar la part tècnica, per la qual cosa van realitzar alguns canvis. Van ser fonamentals els que anaven dirigits cap als responsables del treball per fer amb la mainada. Es van escollir tres encarregats per dirigir els assajos de la canalla: Lluís Valentí, Pep Vüa i Elena Mesalles. A més a més, els Marrecs de Salt, el divendres 7 de febrer, van anunciar durant l'assemblea anual de socis, que seguirien comptant amb Jordi Domingo com a cap de colla, però que a més a més afegirien una altre persona responsable, que en va ser Josep Carreras. En la mateixa assemblea el president dels Marrecs, Ramon Grau, va destacar que l'objectiu era fer algunes actuacions fora de les comarques de Girona. També s'estudiava la possibilitat de fer actuacions amb altres colles quan s'hagués d'actuar a terres gironines. La colla també tenia altres projectes en mà: un programa de ràdio setmanal, que es faria a Ràdio Salt i en el qual es recolliria l'actualitat de la colla i també de les altres colles gironines; i la publicació de quatre revistes al llarg de l'any.

Una notícia rellevant d'aquell any va ser que els Marrecs van fer un viatge de quinze dies a la ciutat alemanya de Lingen, durant la primera quinzena del mes de juliol. Aquest viatge va ser gràcies a la col·laboració de la localitat alemanya i del poble de Salt, que en el futur s'agermanarien. Aprofitant el viatge, la colla va fer diverses actuacions a altres poblacions alemanyes i també van treballar per fer-ne una a París.

Objectius assolits, any complet

Les colles gironines aconseguixen les fites que s'havien marcat per a aquesta temporada

Castellers de l'Albera

Tres i quatre de set

Marrecs de Salt

Quatre de set amb agulla

Colla Casteller de Figueres

Tres i quatre de set

La colla de la Jonquera ha aconseguit redreçar el rumb en el seu segon any de vida.

La feina feta pels Castellers de l'Albera aquesta temporada és envejable, sobretot tenint en compte les expectatives que hi havia a principi d'any. Els taronges han refet bé la seva línia i en aquests últims mesos han assolit les construccions de set pisos, amb el tres i quatre de set, que compleixen les previsions marcades inicialment.

La seva línia s'ha vist reforçada per la sobrietat amb què aconsegueixen fer els castells de sis. Cal destacar que també han estat un punt de referència clau en la formació de l'única colla casteller que ara hi ha a la Catalunya del Nord, amb la qual cosa la seva feina ha de ser reconeguda. El pròxim pot ser el seu gran any.

Els saltencs han tingut un últim tram de temporada molt bo, on han assolit els castells proposats.

Els saltencs han tingut dues parts ben diferenciades dins del mateix any. Fins al mes de setembre les coses no varen estar en la línia que s'esperava al principi, però en els mesos d'octubre i novembre els Marrecs han assolit els seus objectius de consolidar el pilar de cinc, descarregar el quatre de set amb agulla i repetir el cinc de set, a més de demostrar facilitat per fer el tres i el quatre de set. Els Marrecs també varen tenir l'encert de fer el pilar de quatre pujat a les escales de la Catedral i en l'aspecte de formació cal destacar l'arrelament que la colla ha tingut al poble de Salt. En l'àmbit extracasteller, cal destacar les sortides fetes al Alemanya i França.

En el seu primer any de vida han aconseguit dominar la gamma de sis i fer castells de set.

La progressió de la Colla Casteller de Figueres ha estat excel·lent en el seu primer any de vida. Els morats han assolit dominar amb soltura tota la gamma de castells de sis i en les últimes setmanes del seu calendari han descarregat els seus primers tres i quatre de set, a més del pilar de cinc. Amb aquesta projecció, els figuerencs es mostren com una colla a tenir en compte en els pròxims anys. La formació també ha fet una feina important d'arrelament a la ciutat, en només un any, destacant els molts actes extracastellers que han organitzat o en què han participat. Ha estat considerada com la colla revelació de les batejades durant aquest any.

Balanç de les tres colles gironines a finals de l'any 1997, a la imatge del centre, es pot observar un quatre de set amb l'agulla descarregat pels Marrecs de Salt.

Diari de Girona, Dimarts, 2 de desembre de 1997.

Font: <http://streaming.ajgirona.org>

3.2.3.1998

La temporada de l'any 1998 va ser la consolidació dels castells assolits l'any anterior i també es va fer un bon treball en els castells aixecats per sota. Es van descarregar per primera vegada el tres de set aixecat per sota a Sants i el vano de cinc, és a dir, tres pilars de cinc, aixecats per sota a l'actuació de Figueres

FESTA MAJOR DE VILABLAREIX

Dues de les construccions que han fet els Marrecs de Salt. Foto: EL PUNT.

Els Marrecs comencen forts la temporada amb l'objectiu de consolidar els castells que ja tenen fets

Aquest any volen assolir noves construccions com la torre de 7 i el 3 de 7 aixecat per sota

A l'esquerra, observem un 4 de 7, i a la dreta un 7 de 6.

Font: <http://streaming.ajgirona.org>

La temporada castellera, per als Marrecs de Salt i en general per les colles de les comarques gironines va començar oficialment l'últim diumenge de març amb l'actuació dels Marrecs de Salt i els Castellers de l'Albera, a la Fira de l'embotit de la Jonquera. En canvi els Castellers de

Fotografia de la pinya dels marrecs de salt durant una actuació de la seva temporada a la Salut de Terrades. L'actuació dels

Marrecs va destacar perquè van descarregar el primer castell de set de la temporada,, un quatre de set. Van començar amb un pilar de quatre caminat i van descarregar el cinc de sis, el quatre de set, la torre de sis i per acabar dos pilars de quatre, un d'ells aixecat per sota.

Font: <http://streaming.ajgirona.org>

A més a més, aquell mes de març els Marrecs van ser atorgats amb els premis Tres de Març. Aquests premis s'atorguen per la festa de l'aniversari de la independència de la població i es lliuren a aquelles entitats que marquen una distinció per damunt de les altres. Aquell any es va creure convenient atorgar-lo als Marrecs de Salt, per les fites aconseguides l'any anterior: els castellers realitzats a les 43 actuacions que van fer i l'exhibició castellera que va tenir lloc a la ciutat alemanya de Lingen.

Cal destacar també, les següents actuacions:

- El 2 de juny a Sant Feliu de Pallerols van ser la única colla que durant el cap de setmana va fer un castell de set. Aquella actuació va ser completada amb el quatre de sis amb l'agulla, la torre de sis i un pilar de cinc per acomiadar-se.
- El 16 de juny a Mataró, van fer una gran diada, malgrat la caiguda del cinc de set, la colla va completar una gran jornada amb el quatre de set amb l'agulla, el tres de set i un pilar de cinc aixecat per sota.

Els Marrecs llueixen a Mataró

Malgrat la caiguda del 5 de 7 carregat, la colla castellera de Salt va completar una gran jornada amb el 4 de 7 amb agulla, el 3 de 7 i un pilar de cinc aixecat per sota

Caiguda del cinc de set dels Marrecs, després de carregar-se per primer cop, i execució del quatre de set amb agulla, el primer de la temporada 1998.

Font: <http://streaming.ajgirona.org>

- El 28 de juny a Figueres, els Marrecs van completar una molt bona actuació amb el tres de set de sortida, i dos castells de la gamma alta de set: un quatre de set amb l'agulla i un cinc de set, -el primer descarregat de l'any-. Per acabar van fer un vano de cinc.

Quatre de set amb l'agulla dels Marrecs a Figueres.

Vano de cinc dels Marrecs a Figueres.

Font: <http://streaming.ajgirona.org>

- Festa Major també castellera a Salt, amb Minyons, Cornellà i Marrecs

Durant la Festa Major de Salt, a la tercera setmana de Juliol, també es va fer una actuació castellera a la Plaça Sant Jaume a partir de les sis de la tarda.. Els Marrecs van aconseguir la presència dels Minyons de Terrassa i els Castellers de Cornellà. Els Minyons de Terrassa ja havien anunciat que no farien castells de nou, ja que estaven tocats per la caiguda del tres de deu amb folre i manilles de la setmana anterior, però si que tirarien el cinc de vuit. Per la seva banda, els Castellers de Cornellà ja havien assolit aquest any els mateixos castells que els Marrecs, tres de set i quatre de set, però a més a més, els de Cornellà també ja tenien en el seu historial, la torre de set i el quatre de vuit. Els amfitrions de la diada, els Marrecs, no tenien prevista cap novetat per a la jornada, però sí que es plantejaven repetir l'actuació completa de castells de set que feia algunes setmanes ja havien completat a Figueres. El que no tenia clar el cap de colla, Jordi Domingo era si es podria repetir el vano de cinc aixecat per sota.

3.2.4.1999

L'aleta del quatre de set amb l'agulla, i es veu com el pilar de sis es vesteix en mig.

El quart any es va fer un treball molt seriós de cohesió i d'enfortiment de la colla. Els Marrecs de Salt van descarregar la primera torre de set a la diada de Sant Narcís (Plaça del Vi), la qual va er la millor actuació de l'any descarregant el quatre de set amb agulla, el cinc de set, la torre de set i van fer dos pilars de cinc simultanis.

Acaben amb la torre de set, però sense el 4/8

El Balanç del 1999 és el següent: els Marrecs tanquen l'any amb la meitat dels objectius assolits. A principi d'any es proposaven descarregar i consolidar tan la torre de set com el quatre de vuit, però només van aconseguir descarregar la torre de set en una ocasió. En una entrevista que li van fer en el cap de colla dels saltencs, Pep Vila, va reconèixer que la colla havia fet un pas endavant, però no tan gran com el que volien fer al principi. Va ressaltar com a aspectes positius de l'any la molta gent nova que havia pujat en els castells de set i per tant les possibilitats que això obra de cara al futur, però aquest fet positiu queda contrastat amb el fet que no han sabut arrossegar més gent tan als assajos com a les actuacions. Pel que fa als castells, va destacar que va quedar pendent consolidar la torre de set i mirar d'atacar l'any vinent l'esperat quatre de vuit.

Font de les imatges: <http://streaming.ajgirona.org>

3.3. Temporada a temporada: fites importants, diades i castells mes importants.

A continuació mostraré, a partir de l'any 2000, les dues actuacions més importants al llarg de la història dels Marrecs de Salt, que són Festa Major de Salt i l'actuació a la Plaça del Vi per Sant Narcís.

Actuacions any 2000			
Data/Hora	Plaça	Castells aconseguits	Valoració de l'any
23-7-2000 12:11 h	Plaça president Lluís Companys	Pilar de quatre caminant, tres de set, quatre de set agulla, quatre de set, dos pilars de quatre i un de cinc.	Una temporada de transició, complicada a causa dels molts canvis, tant de Tècnica com de Junta, però que al final van aconseguir redreçar tot descarregant el cinc de set, i dues vegades el tres de set per sota. Per les fires de Sant Narcís van intentar el quatre de vuit per primer cop, que malauradament només va quedar en intent
29-10-2000 14:07 h	Plaça del Vi	Pilar de quatre caminant, tres des et aixecat per sota, intent de quatre de vuit, dos de sis, dos pilars de quatre, un pilar de cinc i per acabar un pilar de quatre caminant.	

Actuacions any 2001			
Data/Hora	Plaça	Castells aconseguits	Valoració de l'any
29-7-2001 12:00h	Plaça president Lluís Companys	Pilar de quatre caminant, cinc de set, dos de set, intent de tres de set aixecat per sota, i per acabar la diada tres pilars de quatre i un de cinc davant el balcó de l'ajuntament.	Aquell any 2001 va ser la millor temporada aconseguida fins a aquell moment. La nova tècnica amb treball i planificació, van conduir la colla cap a la fita dels castells de vuit pisos. Durant l'any van descarregar la gamma sencera de castells de set pisos: més d'una cinquantena en total.
28-10-2001 12:00h	Plaça del Vi	Pilar de quatre caminant, quatre de vuit, tres de vuit carregat, cinc de set i per finalitzar la diada dos pilars de quatre i un pilar de cinc.	

Actuacions any 2002			
Data/Hora	Plaça	Castells aconseguits	Valoració de l'any
29-7-2002 12:00h	Plaça president Lluís Companys	Els marrecs van tirar el quatre de vuit en el segon intent i el van descarregar. A més a més també van completar la torre de set, el quatre de set amb l'agulla i dos pilars de cinc.	L'any 2002 va ser un gran any per la colla, ja que van consolidar en els castells de vuit pisos: el tres de vuit, va ser aconseguit en cinc ocasions, i el quatre de vuit en tres ocasions. A més a més van carregar el pilar de sis per primera vegada i fer la torre de set onze vegades.
27-10-2002 12:00h	Plaça del Vi	Es marrecs van descarregar tots els castells que es van proposar menys l'intent del pilar de sis. Els castells van ser: pilar de quatre caminant, quatre de vuit, torre de set, cinc de set, intent de pilar de sis i per donar la diada per finalitzada van realitzar dos pilars de quatre i un de cinc.	L'any 2002 es va celebrar el Concurs de Castells a Tarragona i els Marrecs va quedar en setena posició per davant de totes les colles que feien castells de vuit, fent el quatre de vuit, la torre de set i el pilar de sis. Gràcies a aquesta bona trajectòria, a la plaça del Vi de Girona i a la plaça Lluís Companys de Salt, els ajuntaments van col·locar una placa que reflecteix el reconeixement social dels Marrecs a les dues places.

Actuacions any 2003			
Data/Hora	Plaça	Castells aconseguits	Valoració de l'any
27-7-2003 12:00h	Plaça president Lluís Companys	Els marrecs van aconseguir el pilar de quatre caminant, el quatre de set amb l'agulla, van fer un intent de torre de set, però sense aconseguir-la van acabar completant el tres i quatre de set i conjuntament dos pilars de cinc i un de quatre.	L'any 2003 va ser un any de decadència pels Marrecs i la colla no va poder aconseguir cap castell de vuit. Van disminuir considerablement el nombre de camises tan en els assajos com a les actuacions, i aquest fet va repercutir negativament a la colla. La junta es va proposar objectius de millorar el funcionament de la colla per a l'any 2004.
9-11-2012 12:00h	Plaça del Vi	Els marrecs van completar la diada amb el tres de set, el quatre de set agulla després d'un primer intent, el quatre de set i per acabar dos pilars de quatre.	

Actuacions any 2004			
Data/Hora	Plaça	Castells aconseguits	Valoració de l'any
25-7-2004 19:00 h	Plaça president Lluís Companys	Els Marrecs van descarregar el pilar de quatre caminant, el tres de set i el quatre de set amb l'agulla. El cinc de set tirat a la primera ronda va quedar només en carregat. Per finalitzar la diada van fer tres pilars de quatre per sota.	L'any 2004 va ser un any de consolidació de la colla en què el Marrecs van descarregar tots els castells de la gamma alta de set i es proposen per l'any 2005 intentar els dos castells de vuit bàsics, tan el quatre de vuit, com el tres de vuit.
31-9-2004 12:00 h	Plaça del Vi	A la seva diada principal, la colla va descarregar el pilar de quatre caminant, el tres de set aixecat per sota, la torre de set i el cinc de set, completant una diada amb castells de la gamma alta de set. Per acomiadar a la plaça van fer un pilar de quatre i dos pilars de cinc.	

Actuacions any 2005			
Data/Hora	Plaça	Castells aconseguits	Valoració de l'any
24-7-2005 19:00 h	Plaça president Lluís Companys	La colla va descarregar el pilar de quatre caminant la torre de set i el tres de set. El cinc de set va quedar només en carregat. Van fer també tres pilars de quatre i un de cinc.	Va ser un any en què es volien provar els castells de vuit, però a mitjans temporada hi ha haver ensopegades en castells de la gamma alta de set com serien el cinc de set i el quatre de set amb l'agulla, fet que va fer que els marrecs actuessin amb seny i refermessin més els castells de set abans de tirar-ne amunt cap de vuit.
30-9-2005 12:00 h	Plaça del Vi	Van descarregar el pilar de quatre caminant, la torre de set i el tres de set aixecat per sota. Altra vegada el cinc de set va quedar en intent. També van fer en la ronda de pilars, dos pilars de cinc i un de quatre.	

Actuacions any 2006			
Data/Hora	Plaça	Castells aconseguits	Valoració de l'any
23-7-2006 18:00 h	Plaça president Lluís Companys	Els Marrecs van descarregar el pilar de quatre d'entrada a plaça, el cinc de set, la torre de set i el quatre de vuit. També van fer dos pilars de quatre i un destacat pilar de cinc aixecat per sota.	Aquest any 2006 els Marrecs van poder descarregar tan el tres com el quatre de vuit i consolidar tots els castells de la gamma alta de set. Ja s'havien convertit oficialment en una colla de vuit i això els obria les portes a nous castells i a ser més reconeguts com a una colla amb molt de futur per endavant. Per l'any vinent voldrien consolidar els dos castells bàsics de vuit per poder pensar en alguna construcció més enllà.
29-9-2006 1:30 h	Plaça del Vi	La colla va descarregar el pilar de quatre caminant, el tres e vuit, van carregar el quatre de vuit i van completar un bonic cinc de set. A més a més van fer dos pilars de quatre i un de cinc, tots aixecats per sota i un pilar de quatre tradicional.	

Actuacions any 2007			
Data/Hora	Plaça	Castells aconseguits	Valoració de l'any
29-7-2007 18:00 h	Plaça president Lluís Companys	Els Marrecs van descarregar el pilar de quatre, el quatre de vuit, la torre de set i el dos de vuit en el segon intent. A la ronda de pilars van descarregar dos pilars de cinc.	El 2007 va ser un any irregular on hi van haver ensurts en més d'un castell que semblava que ja tenien per mà, però també hi va haver errors en els castells de vuit en els quals es van desmuntar en varies ocasions els peus. El president va assegurar que treballarien dur per portar el 2008 els castells de vuit consolidats.
28-9-2007 11:20 h	Plaça del Vi	Van completar la diada amb un pilar de quatre caminant, un cinc de set, van fer un intent de quatre de vuit sense èxit i van optar per acabar la diada amb una torre de set i un quatre de set amb agulla. A la ronda de pilars van fer tres pilars de quatre, i un pilr de cinc aixecat per sota.	

Actuacions any 2008			
Data/Hora	Plaça	Castells aconseguits	Valoració de l'any
27-7-2008 17:00 h	Plaça president Lluís Companys	Els marrecs van descarregar el pilar de quatre d'entrada a plaça, el cinc de set, el tres de set aixecat per sota, el quatre de set amb l'agulla i un pilar de cinc i dos pilars de quatre per acomiadar el públic.	El 2008 va ser un any fluix on hi va haver manca d'efectius a la colla i no es van poder assajar bé, tal i com s'hauria d'haver fet amb els castells de vuit. Encararan el 2009 amb ànims i aspiracions de consolidar els castells de set i assajar els castells de vuit per més endavant. Podem parlar d'un petit període de crisi que englobarà tres anys.
26-9-2008 11:30 h	Plaça del Vi	A la diada de Sant Narcís es va aconseguir descarregar el pilar de quatre caminant, el cinc, la torre de set i també el tres de set aixecat per sota. Van finalitzar amb quatre pilars de quatre i un de cinc.	

Actuacions any 2009			
Data/Hora	Plaça	Castells aconseguits	Valoració de l'any
26-7-2009 18:00 h	Plaça president Lluís Companys	Els marrecs van descarregar el pilar de quatre caminant, el cinc de set, i la torre de set, i a tercera van descarregar un tres de set aixecat per sota. A la ronda de pilars van fer dos pilars de cinc.	L'any 2009 va ser semblant que l'anterior: pocs castells rellevants i feines per poder descarregar la gamma alta de set. La colla necessitava efectius i faria el possible per poder-ne aconseguir i poder assajar construccions més grans per encarar els proper anys a tornar a ser colla de vuit.
25-9-2009 11:30 h	Plaça del Vi	Per Sant Narcís van descarregar el pilar de quatre caminant, un cinc de set al segon intent un tres de set aixecat per sota i una torre de set. A la ronda de pilars van fer dos pilars de cinc aixecats per sota i un pilar de quatre.	

Actuacions any 2010			
Data/Hora	Plaça	Castells aconseguits	Valoració de l'any
25-9-2010 18:00 h	Plaça president Lluís Companys	Els Marrecs van descarregar el pilar de quatre caminant, el cinc de set i el tres de set aixecat per sota. La torre de set va quedar només en carregada. A la ronda de pilars van fer dos pilars de cinc i dos de quatre. A l'actuació també hi van participar els Xicotets de Vilafranca.	Un altre any flux per la colla de Salt. No es van poder portar els castells de vuit a plaça i la torre de set encara no estava consolidada del tot ja que els hi va caure en algunes ocasions. L'any 2011 milloraran notablement i podran aconseguir portar algun castell de vuit pisos.
31-9-2010 11:30 h	Plaça del Vi	A la diada de Sant Narcís van descarregar el pilar de quatre caminant, el cinc i la torre de set. A la tercera ronda van tirar el tres de set aixecat per sota i a la ronda de pilars van fer tres pilars de cinc. A l'actuació també hi van participar els Capgrossos de Mataró i els Minyons de Terrassa.	

Actuacions any 2011			
Data/Hora	Plaça	Castells aconseguits	Valoració de l'any
24-7-2011 12:00 h	Plaça president Lluís Companys	Els Marrecs van descarregar el pilar de quatre caminant, el cinc de set, el quatre de vuit al segon intent i la torre de set. També van fer tres pilars de cinc davant l'ajuntament. Les dues colles que també van participar a l'actuació van ser: Sagals d'Osona i Castellers de Barcelona.	L'any 2011 sembla que va començar en millor peu. Aquest fet va donar lloc a que es tornessin a intentar castells de vuit i fins i tot que es pogués descarregar el quatre de vuit.
30-9-2011 11:30 h	Plaça del Vi	Els Marrecs van descarregar el pilar de quatre caminant, el cinc i la torre de set, el quatre de vuit i a la ronda de pilars dos pilars de cinc i tres pilars de quatre.	

Actuacions any 2012			
Data/Hora	Plaça	Castells aconseguits	Valoració de l'any
29-7-2012 12:00 h	Plaça president Lluís Companys	En la diada es van descarregar el pilar de quatre caminant, el quatre de vuit, el tres de vuit, el dos de set i per acomiadar el públic van fer dos pilars de cinc. A l'actuació també hi van participar els Castellers de Barcelona i els Xerrics d'Olot.	L'any 2012 ha estat el millor any de la colla, ja que s'ha aconseguit carregar un castell folrat: la torre (o dos) de vuit amb folre i s'han descarregat el tres i el quatre de vuit en varies ocasions
28-9-2012 11:30 h	Plaça del Vi	En la històrica diada de Sant Narcís els Marrecs van descarregar el pilar de quatre caminant el tres i el quatre de vuit, i a la segona van aconseguir carregar el primer dos de vuit amb folre de la seva història. A la ronda de pilars van descarregar quatre pilars de quatre i un de cinc.	

3.4. Imatges de les diades més importants dels Marrecs.

Cinc de set descarregat pels Marrecs a Salt l'any 2004.

Quatre de set amb l'agulla descarregat pels Marrecs a Salt l'any 2004.

Realització del tres de set aixecat per sota a l'actuació de Sant Narcís l'any 2004.

Aleta de la torre de set descarregada pels Marrecs a la diada de Sant Narcís l'any 2005.

Muntant el peu del tres de set durant la diada de la festa Major de Salt l'any 2005.

Pom de dal del cinc de set aconseguit a la festa Major de Salt l'any 2005.

Font: <http://www.marrecs.cat/>

Pilar de quatre de benvinguda a la diada de Sant Narcís l'any 2006.

Entrada de quints al tres de vuit del Marrecs a la diada de Sant Narcís 2006.

Aleta del tres de vuit dels Marrecs a la Plaça del Vi l'any 2006.

Quarts col·locats abans de sonar gralles en un intent de tres de vuit a la festa Major de Salt 2007.

Aleta del quatre de vuit marrec per la festa Major de Salt l'any 2007.

Imatge de la coronació de la torre de set durant la diada de Salt l'any 2007.

Font: <http://www.marrecs.cat/>

L'inxaneta enfilant-se damunt el cinc de set durant la diada de la festa Major de Salt l'any 2008.

Quatre de vuit durant l'actuació de la Plaça del Vi l'any 2008.

Intent de tres de vuit al Concurs de Castells de Tarragona del 2008.

Quatre de set conjunt amb les colles de l'eix a Vic l'any 2009.

Aleta del cinc de set dels Marrecs a l'actuació de la festa Major de Salt l'any 2010.

Entrevista a una castellera marreca un cop acabada l'actuació de la festa Major de Salt l'any 2010.

Font: <http://www.marreccs.cat/>

Els grallers dels Marrecs desfilant per el casc antic de Girona abans de l'actuació a la Plaça del Vi l'any 2011.

Quatre de vuit marrec per Sant Narcís l'any 2011.

Pujada de l'últim casteller del pilar al balcó de l'ajuntament per acomiadar la diada

Font: <http://www.marrecs.cat/>

3.5. Les dues actuacions més significatives de l'any 2012.

Les dues actuacions més importants dels Marrecs de Salt, sempre han estat l'actuació de la seva festa major a Salt, i l'actuació a la Plaça del Vi de Girona, amb l'acompanyament de dues colles importants com són els Minyons de Terrassa i els Capgrossos de Mataró.

Aquest any 2012, a la festa major de Salt, celebrada el 29 de juliol a la plaça Lluís Companys de Salt, els Marrecs, acompanyats de els Xerrics d'Olot i els Castellars de Barcelona van fer un repertori molt bonic i descarregant dos castells de la gamma bàsica de vuit, com són el tres i el quatre de vuit.

Sonen les gralles en l'intent del quatre de vuit.

Quints col·locats, i els dosos ja estan al pis de quarts.

Aleta del quatre de vuit: castell carregat.

Font: Pròpia.

Sonen les gralles i pugen els quarts del tres de vuit.

El petit i atrevit enxaneta esperant les ordres del cap de canalla per poder pujar.

Castell carregat i complicat baixada. El van aconseguir.

La canalla a punt de pujar a la torre de set.

Torre de set carregada pels Marrecs de Salt.

Celebració de la torre de set descarregada pels Marrecs.

Font: Pròpia.

El passat diumenge 28 d'octubre els Marrecs de Salt van fer història en una diada en què van aconseguir carregar el primer dos de vuit amb folre (o torre de vuit) de la seva història. A la diada també hi eren presents els Capgrossos de Mataró i els Minyons de Terrassa dels quals en vam poder veure dos castells de gamma extra.

La diada va començar a les 11:30 hores i el repertori marrec va ser: el quatre de vuit, la torre de 8 amb folre (millor castell aconseguit pels Marrecs) i el tres de vuit. Per acomiadar la plaça van fer quatre pilars de quatre i un de 5.

Aleta del quatre de vuit dels Marrecs a la primera ronda.

Muntant el folre de la torre de vuit.

Peu muntat a punt de sonar les gralles per donar vàlid l'intent.

Font: pròpia.

Torre de vuit en folre carregat.
Moment històric per la colla.

Pinya per muntar el tres de vuit a la
segona ronda de la diada.

Aleta del tres de vuit, que es va
aconseguir descarregar.

Font: <http://www.marrecs.cat/>

3.6.La millor actuació mai vista a Palafrugell a càrrec dels Marrecs.

El passat 15 de juliol d'aquest any 2012 es va celebrar a la Plaça Nova de Palafrugell, en motiu a la seva festa major, una diada castellerà que des de ja fa uns anys que hi actuen els Marrecs de Salt com a colla local i una colla convidada, que en aquesta edició ha estat els Castellers de Sabadell.

L'actuació d'aquest any 2012 ha estat la millor actuació que s'ha fet mai a Palafrugell i això ha estat degut al bon estat de forma de la colla gironina, i a l'aportació de castells de vuit de la colla sabadellenca, que va descarregar el quatre de vuit.

Els castells que van realitzar els Marrecs van estar: de sortida un pilar de quatre caminant. Tal i com es pot veure a les imatges de la plana anterior, van descarregar un cinc de set molt parat, a la segona ronda van tirar la torre de set i a la tercera ronda van fer el quatre de set amb l'agulla. Per finalitzar i arrodonir la diada van fer un vano de cinc (tres pilars de 5) conjunts amb els Castellers de Sabadell.

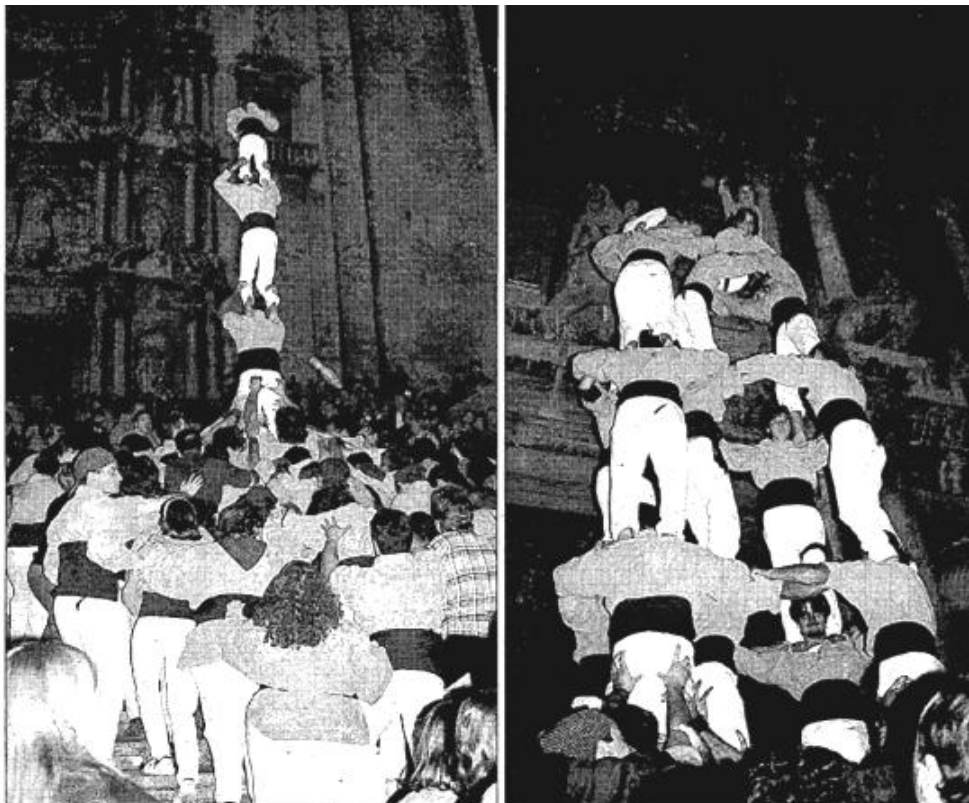
Font de les imatges: P. Pau. Estudiant grau superior d'imatge.

4.El pilar a la Catedral dels Marreccs

La pujada del pilar a la Catedral de Girona ja esdevé una tradició marreca. És una activitat molt important per la colla gironina i que sempre ha aollit molt de públic. Totes les persones assistents queden emocionades amb la força, equilibri, valor, seny, companyeris-me i unió que ofereixen els Marreccs en el moment en que pugen amb un pilar de quatre tots i cada un dels esgraons de la catedral fins a plantar-se davant de la porta. A partir de l'any 1997 s'ha fet cada any, i ja s'ha convertit en una tradició oficial de la ciutat.

Es va realitzar per primera vegada el dia 1 de novembre de 1997 a més a més els Marreccs van descarregar davant la catedral un cinc de sis i un quatre de sis amb l'agulla

Primer pilar a la Catedral el 1997:

La primera imatge mostra el pilar apunt d'arribar a la Catedral, i la segona l'aleta del cinc de sis davant la porta de la Catedral.

Font: <http://streaming.ajgirona.org>

Impressionant imatge del pilar pujant la Catedral l'any 2010, que va caure en l'últim esglaó.

Imatge del pilar pujant les escales d'aquest any 2012.

Primer set de set de la història dels marrecs, descarregat abans de pujar el pilar a la catedral.

Font: <http://www.marrecs.cat/>

5. Nom, vestimenta i escut.

L'any 1995, durant el mes de novembre i mentre s'estava preparant la primera actuació de la colla, citada anteriorment, el president Grau, també va anunciar que la vestimenta de la colla seria: camisa de color blau, imitant el color del cabal del riu Ter, pantalons blancs i faixa negra. Tan els pantalons com la faixa negra, és la vestimenta comuna que utilitzen gairebé totes les colles existents. A més a més un altre icona que caracteritza el món casteller, és el mocador casteller. És de color vermell amb punts blancs i cada colla hi posa el seu escut per diferenciar-se de les altres colles.

Els castellers ja tenen nom per la colla. Va ser escollit durant una assemblea que es va realitzar els primers dies de desembre de l'any 1995.

Escut de la colla

No va ser fàcil triar les paraules adients per definir una colla castellera. Es van presentar fins a 14 propostes i la que va sortir escollida va ser Marrecs de Salt. El president de la colla junt amb els altres membres del la junta directiva, van escollir el nom de Marrecs, ja que es una extrapolació del nom d'altres colles ja existents, com ara Xiquets de Valls o Minyons de Terrassa.

Font: <http://www.pedresdegirona.com>

6. Els assajos dels Marrecs de Salt.

Actualment els Marrecs assagen a les naus Guixeres situades a les afores de Salt. Aquest nou local va ser inaugurat l'any 2011 i compta amb un bar i també amb una ludoteca pels més petits. A més a més també té les xarxes per poder assajar castells amb menys risc i moquetes toves per poder fer assajos amb la canalla. Inclou també un rocòdrom on sovint s'hi fan diverses activitats d'escalada organitzades per les entitats joves de Salt.

Entrada del local d'assaig dels Marrecs.

Xarxa per a la pràctica de castells.

Ludoteca per als més petits.

Bar dels Marrecs dins el local d'assaig.

Rocòdrom, matalassos i zona d'espalleres per fer assajos amb canalla.

Font: pròpia.

7.El càrrec de cada un dels membres dels òrgans directius.

Vicepresident local i infraestructures

Baltasar Bosch

- **Quan va entrar a la colla?**
L'any 1996.
- **Perquè hi va entrar?**
Perquè una amiga de l'escola em va engrescar a conèixer aquesta activitat tan representativa a Catalunya.
- **En què consisteix el seu càrrec?**
Coordinar tota la colla, controlar el local i el funcionament de les instal·lacions.

Vicepresident relacions institucionals

Sergi Font

- **Quan va entrar a la colla?**
L'any 2004.
- **Perquè hi va entrar?**
Tenia una amiga a la colla i m'hi volia fer entrar. Al principi hi vaig assistir irregularment i llavors m'hi vaig quedar de manera més seriosa.
- **En què consisteix el seu càrrec?**
Fer les tasques de coordinació, estar en contacte amb administracions i representar la colla a diferents territoris.

Xavier Serra

Secretari

- **Quan va entrar a la colla?**
L'any 2007.
- **Perquè hi va entrar?**
L'any 2006 vaig assistir a la festa major de Salt i em va agradar. Sempre he volgut fer alguna cosa cultural, i aquesta va ser la meua oportunitat
- **En què consisteix el seu càrrec?**
Escriure i convocar actes d'assemblees, emplenar la base de dades de la gent nova, enviar informació de les activitats de la colla i fer sol·licituds de l'associació.

Tresorera

Cèlia Pineda

- **Quan va entrar a la colla?**
L'any 2007.
- **Perquè hi va entrar?**
Perquè feia castells a Caldes de Montbui, però volia provar una colla més seria i que fes castells més grans.
- **En què consisteix el seu càrrec?**
Porto tota la gestió econòmica de la colla.

Vocal Comunicació

Jaume Llundell

- **Quan va entrar a la colla?**
L'any 2005.
- **Perquè hi va entrar?**
Des de l'any 2002 feia xoriguers, i al acabar la universitat vaig entrar a la colla.
- **En què consisteix el seu càrrec?**
Actualitzar la web, fer les notes de premsa i enviar-les als diaris, i mantenir les xarxes socials al dia.

Vocal Canalla

Maria Mariscal

- **Quan va entrar a la colla?**
L'any 2000.
- **Perquè hi va entrar?**
Una amiga, que ja formava part de la colla m'hi va engrescar.
- **En què consisteix el seu càrrec?**
Organitzo totes les activitats relacionades amb la canalla i faig d'intermediària entre la junta administrativa i la junta tècnica, en temes relacionats amb l'equip de canalla.

Vocal Sanitari

Dani Castillo

- **Quan va entrar a la colla?**

L'any 2007.

- **Perquè hi va entrar?**

Des de sempre que m'havien agradat els castells. Els meus familiars formaven part de la colla i encara que jo no sóc de Girona, em van engrescar perquè entrés a la colla.

- **En què consisteix el seu càrrec?**

M'encarrego de l'assistència sanitària als assajos i a les actuacions per atendre als lesionats; contactar amb el servei d'ambulàncies per a totes les actuacions; mantenir el llistat de castellers assegurats; aclarar amb temes de seguretat i prevenció.

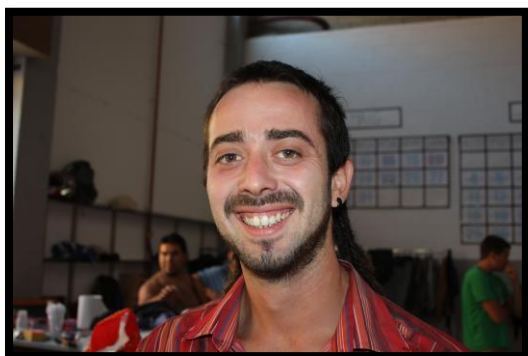
Cap de colla

Sergi Camps

- **Quan va entrar a la colla?**
L'any 2001.
- **Perquè hi va entrar?**
Hi vaig entrar amb un company ja que volíem conèixer el món de la cultura catalana i vam pensar que els castells ens ajudarien.
- **En què consisteix el seu càrrec?**
Dirigir la colla, organitzar-la, i dirigir les alineacions de la pinya, tronc i canalla tan als assajos com a les actuacions.

Per descomptat també he d'assistir a totes les reunions de la junta per el bon funcionament de la colla.

Cap de Tronc

Aram Martí

- **Quan va entrar a la colla?**
L'any 2007.
- **Perquè hi va entrar?**
Perquè ja participava amb una activitat cultural, els xoriguers.
- **En què consisteix el seu càrrec?**
Dirigir el tronc, corregir posicions, escollir qui puja i qui no...

Equip de tronc

Jordi Anglada

- **Quan va entrar a la colla?**
L'any 2002.
- **Perquè hi va entrar?**
Vaig anar a veure el concurs de castells de Tarragona i vaig voler practicar aquesta activitat tan catalana; llavors amb una amiga vam entrar a la colla.
- **En què consisteix el seu càrrec?**
Ajudar a decidir qui puja als castells i prendre la decisió si pujar o no un castell el mateix dia de l'actuació segons com estigui anant la diada.

Cap de pinyes

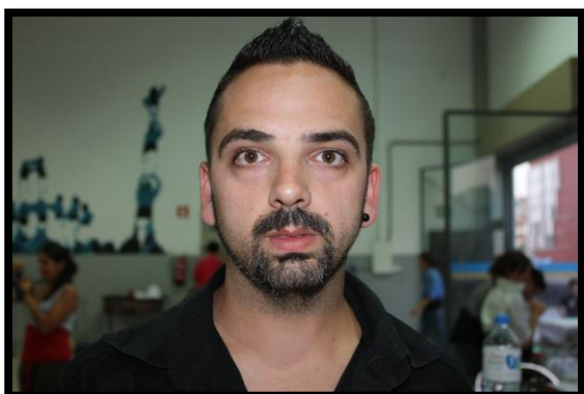

Jordi Saperas

- **Quan va entrar a la colla?**
Al gener de l'any 2007.
- **Perquè hi va entrar?**
Estava descontent amb les votacions de l'estatut i volia entrar en el món de la cultura catalana, i amb una amiga vam decidir entrar a formar part de la colla.
- **En què consisteix el seu càrrec?**
Saber muntar la pinya, liderar a la gent amb la motivació: engrescar-los a prendre's els castells seriosament, estar concentrat als assajos i diades...

Equip de pinyes

Pere Rossell

- **Quan va entrar a la colla?**
L'any 2007.
- **Perquè hi va entrar?**
M'agradaven molt els castells i la colla més propera que tenia eren els Marrecs de Salt, per tant vaig decidir entrar-hi.
- **En què consisteix el seu càrrec?**
El meu principal càrrec es muntar pinyes; per poder-ho fer compto amb l'ajuda dels meus dos companys de l'equip de pinyes: el Pau Oliveras i la Gemma Marcó.

Núria Rigau

Cap de canalla

- **Quant va entrar a la colla?**
L'any 2002.
- **Perquè hi va entrar?**
Una amiga de l'escola feia castells a la colla, vaig anar a algunes actuacions, em va agradar i vaig entrar a la colla.
- **En què consisteix el seu càrrec?**
Dirigeixo els tècnics de l'equip de canalla, sóc la que coordina i realitza els assajos dels més petits i decideixo quins son els més ben indicats per pujar als castells.

Font de totes les imatges: pròpia.

8.Conclusions.

La raó principal del meu treball era conèixer més a fons el món casteller perquè sempre m'ha agradat i hi vaig poder participar en algunes ocasions durant una temporada l'any 2007.

Ara, un cop acabat el treball i després de consultar tan bibliografia com documents i premsa, ja puc explicar els inicis del món casteller que es remunten des del segle XIV i de les festes populars que es feien a diferents indrets de Catalunya i d'Espanya. Sobretot es considera el seu origen en el ball de valencians, el qual surt documentat en escrits i dibuixos de diferents èpoques. Aquestes festes barrejaven les celebracions religioses i els balls populars. És en aquest marc es van començar a formar els primers grups d'homes que volien demostrar la seva força i habilitat enfilant-se uns damunt dels altres. La música també hi era present acompanyant les construccions.

L'altre objectiu ha estat fer un seguiment de la colla castellera Els Marrecs de Salt, perquè és la colla més propera i en la qual vaig participar durant una temporada. Els Marrecs van començar a funcionar l'any 1995 gràcies a la voluntat i esforç de Jordi Domingo i els seus companys. En aquest procés queda demostrat que el món casteller és una activitat que recull algunes de les virtuts que tenim els humans, com són la força, equilibri, valor, seny, però també la solidaritat, voluntat i sobretot la integració i la unió de tothom que hi vulgui participar.

Un tercer objectiu era parlar amb una persona entesa del món casteller, per poder-li preguntar que en pensa sobre el lema casteller: força, equilibri, valor i seny, i si en troba a faltar algun adjectiu més, o bé si creu que aquests quatre són suficients. En aquest cas vaig entrevistar al Senyor Xavier Brotons (periodista casteller i autor de molts llibres que són veritables diccionaris sobre el món casteller) que amb molta amabilitat em va respondre unes preguntes sobre els valors del món casteller.

Puc afirmar que els meus tres objectius s'han complert, ja que he analitzat tots tres temes i he pogut aprendre i conèixer molts fets del món casteller que per una fanàtica com jo encara eren desconeguts.

El principal inconvenient que m'he trobat al llarg del treball ha estat poder contactar amb les persones que em podien proporcionar informació, perquè viuen a una distància important del nostre territori i era complicat coincidir amb dies i horaris.

Un dels temes que m'han cridat l'atenció al llarg del treball, és que les colles castelleres fan viatges a altres països per ensenyar-hi una activitat cultural del nostre país: en aquest cas he explicat el viatge a la ciutat de Lingen (Alemanya) que van fer els Marrecs de Salt. A partir d'aquí el públic estranger que reben la visita de colles castelleres queden fascinats amb aquesta activitat, i observem així colles castelleres nascudes arreu del món.

“Força, equilibri, valor i seny, unió, integració, sentiments, emocions, plors i alegries formen persones, formen castells.” (Mar Vergés Servià)

9.Agraïments.

Perquè el meu treball fos possible he necessitat informació que amb l'ajuda de bones persones he pogut aconseguir. M'agradaria donar les gràcies a tots els components de la colla del Marrecs de Salt, especialment al Senyor Jordi Domingo, que des del primer dia em va ajudar a enfocar el tema del treball, a l'actual president, el Senyor Josep Masdevall que des del dia en que vaig anar al assaig em va acollir amb total amabilitat i també a un altre membre de la junta directiva, el Senyor Sergi Font que m'ha ajudat a trobar la informació històrica dels Marrecs de Salt.

Agrair també a les dues tutores que m'han ajudat en el desenvolupament del treball, la Senyora Teia Galí i la Senyora Fina Guillén.

I finalment donar les gràcies als meus pares per acompanyar-me i portar-me les diverses vegades que ha fet falta a entrevistar a les persones que he necessitat.

10. Annexos.

10.1. Entrevista a Jordi Domingo

Fundador de la colla castellera Els Marrecs de Salt.

Nom Complet: Jordi Domingo Garcia .

Edat: 48 anys.

1. D'on li ve la vocació castellera?

Amb 16 anys feia competicions d'Halterofília, un dia van venir al gimnàs on entrenava, els Castellers de Terrassa i em van animar a formar part de la colla. Vaig acabar deixant les competicions.

2. Què va suposar-li ser el primer cap de colla dels Marrecs de Salt?

Molta responsabilitat i molt de sacrifici. Pensa que jo vivia i visc a Palafrugell, anar i venir 3-4 cops a Salt per setmana, arribar tard a casa i tot el que repercutia a la feina i a la família. A Palafrugell el diumenge es el millor dia de feina per algú que tingui un comerç al centre: és mercat. Les actuacions són, la majoria, diumenge, això feia que hagués de fer moltes combinacions per poder-hi anar, que, per altra banda, no podia deixar de seguir sent el cap de colla. Però la satisfacció de veure la progressió dels primers anys a nivell tècnic i social que feia la colla, va ser molt més que qualsevol dificultat de les que vaig tenir. Ho recordo com una etapa molt plena i molt important de la meua vida a nivell personal i sobretot pel que hem va donar a créixer com a persona.

3. Com va engrescar a la gent a formar part de la colla?

Portes obertes sempre, tothom es benvingut, una activitat familiar on es troben grans i petits. Va ser una tasca lenta, tot i la bona resposta de la gent, no sempre ens sortien les coses com volíem. Estem en un lloc on els castells eren vistos com “algo” una mica estrany ja que no havia ni tradició ni precedents, costava molt que la gent es poses a la pinya.

4. Com va ser el seguiment per fer créixer la colla?

Poc a poc es van anar afegint gent que ,encuriosida, venia a veure assajos i s'interessava per com participar-hi. Parlar amb les escoles per fer-hi tallers on explicar als nens el que fèiem i sobretot com ho fèiem, acostar una mica el món Casteller a nens i grans. El més important va ser seguir una pauta que fes que la gent es trobes còmoda als assajos i buscar actuacions amb colles importants. Actuacions al País Basc,França,Alemanya i Àustria. Han estat moments que ens han ajudat a créixer molt com a colla. Potser el moment més interessant per la promoció dels Castells a Girona, ha estat l'idea de fer pujar un pilar de 4 les escales de la Catedral de Girona, es fa cada 1 de Novembre i ja es un dels actes mes importants de Fires, 1 horeta abans de començar, les escales estan plenes de gent. Es el dia que notes la gent de Girona i província, mes propera a la colla.

5. Actualment, modificaria alguna cosa de la colla?

Penso que hi ha un grup de gent al capdavant de la colla que, tan tècnicament com socialment estan fent la feina ben feta. Constantment busquen la motivació de la gent que participem i, el que és més important, intentar el retorn dels que ja han passat per la colla en algun moment.

6. Pensa que a la seva població es podria formar una colla castellera? Per què?

Crec que no. Palafrugell es una població que viu en gran part del turisme de l'estiu, això fa que tant els diumenges com en la temporada d'estiu, la gent estigui més per treballar que per altres activitats. Els diumenges es concentren el 90% de les actuacions i els mesos de Juny- Juliol- Setembre son bàsics per l'evolució i el creixement d'una colla. Fa uns 10 anys, l'ajuntament ja es va posar en contacte amb mi per si hi havia possibilitats.

Després d'analitzar bé pros i contres, els vaig dir que, per mi , només es podia plantejar intentant agrupar i comprometre al màxim les poblacions veïnes fent el local d'assaig a l'entrada d'un dels pobles, a l'abast de tothom per facilitar l'accés.

7. Quin castell l'ha fet patir més? Quin castell li agradaria arribar a fer algun dia?

Com a cap de colla el tres de set aixecat per sota que vam fer al primer concurs de Tarragona. Una rengla no es podia aixecar del tot i això feia que el castell es veiés molt deformat, el tronc i la pinya va patir molt fins que l'inxaneta el va coronar. A nivell personal, un tres de vuit també a concurs que després de defensar-lo al límit, ens va caure. A mi m'agraden totes les estructures i tinc la sort que les he fet totes amb Marrecs, com tothom tinc el meu castell preferit, a mi m'agradaria molt fer el cinc de vuit.

8. Diuen que el canvi més difícil en un colla casteller és dels castells de 7 a 8 pisos, amb quines dificultats us vareu trobar a l'hora d'encarar les construccions de 8 pisos?

Bàsicament la dificultat està en la quantitat de gent implicada, fer un castell de 8 suposa la participació als assajos i a les sortides de com a mínim un 20% més de gent que amb castells de 7. El nivell tècnic del tronc ha de ser molt alt i la participació dels primers cordons de mans ha de ser experimentada així com ben compenetrada sobretot amb els castellers de primer i segon pis (baixos i segons). Si parlem de torre de 8 on hi participa el folre, la dificultat es multiplica degut a la diferència que té el folre al treballar sobre la pinya, aconseguir que la soca no es mogui quan treballes folres és una feina que porta molts mesos, en molts casos anys i en altres no s'arriba a aconseguir mai.

Malgrat tot, el més difícil en el món casteller no és arribar a fer un determinat castell, el més complicat és mantenir el nivell per intentar créixer progressivament.

9. Quan vareu descarregar el primer castell de 8 pisos?

Va ser el quatre de vuit l'any 2001 per l'actuació de St. Narcís a Girona.

10. Creus que es pot augurar un nivell màxim, un sostre, per a cada colla?

Crec que és molt difícil, la majoria de les colles tenim gent que entra i surt constantment, passem anys bon i anys no tan bons. El que és molt clar és que com més gent hi ha en una colla més objectius es poden marcar. Els límits i el sostre el marquen la constància i les ganes. Només cal veure l'evolució dels Castellans de Vilafranca o els Minyons de Terrassa, per una diada determinada, sigui a casa seva o fora poden arribar a moure més de 1000 persones.

11. Vol afegir o destacar alguna cosa més?

Només donar-te les gràcies per haver triat un tema cultural tant nostre i fer-ho a més en un lloc on els castells encara no tenen tradició. Pels qui estimem el fet casteller és molt important que joves com tu s'interessin en la difusió dels nostres valors. Ah! Espero veure't per alguna plaça ben aviat!!!

10.2. Entrevista a Josep Masdevall “Pitu”.

(President de la colla castellera Marrecs de Salt)

Nom Complet: Josep Masdevall Pi “Pitu”

Edat: 32 anys

1. D'on li ve la vocació castellera?

Doncs la veritat és que no ho sé ben bé. Al ser d'un lloc on els castells no són tradició, no tinc cap familiar que fos casteller, ni tant sols tenia cap a amic que formés part de la colla.

2. Quin any va entrar a la colla?

L'any 1999.

3. Per quina raó va entrar a formar part de la colla?

Una barreja d'activitats: cultura, aspecte social i factor esportiu.

4. Quin ha estat el teu pas per la colla fins al moment a esdevenir president?

Vaig començar a anar a la colla espontàniament els primers anys. A partir del 2004 vaig participar activament, formant part aquell any de l'equip de pinyes. L'any següent ja vaig entrar a la junta com a vocal d'actuacions i relacions públiques. L'any 2005 vaig ser vicepresident i des de llavors ja vaig entrar com a president.

5. En que consisteix principalment el teu càrrec com a president d'una colla castellera?

Bàsicament representar a la colla davant de les institucions, confeccionar i executar el pressupost anual, impulsar activitats i accions de difusió de la colla i els castells.

6. Com explicaries el procés d'evolució que ha fet la colla durant aquests 17 anys?

Els primers anys van ser anys de novetat. Es movia molta gent al principi, fruit de la il·lusió inicial. Més tard, i al consolidar-se l'activitat, va caldre començar a fer difusió de la colla i el fet casteller, doncs la gent es va anar renovant. A partir del 2002 es va viure un creixement de la colla molt espectacular i entre altres coses es va aconseguir descarregar per primer cop castells de vuit. Aquest ha estat fins ara el sostre de la colla. L'objectiu d'aquests darrers anys era consolidar els castells de vuit i el volum de gent que cal mobilitzar. A partir del 2011 la colla fa un salt endavant estrenant local nou i celebrant el seu 15è aniversari. Actualment hem repetit la millor actuació de la història i tenim entre mans assolir el nostre millor castell.

7. Els Marrecs han integrat persones de diferents orígens, condicions, sensibilitats... Com engresqueu a la gent?

Sobretot ensenyant el què fem i demostrant que no tenim les portes tancades per ningú. Fem tallers a les escoles, tallers a les places de Girona i Salt, taules informatives, assaigs oberts a tothom, etc.

8. Us heu sentit ben tractats des de l'Ajuntament?

Hem passat èpoques de tot tipus. En general la valoració és positiva, especialment aquests darrers anys, estrenant local nou.

9. Com veus als Marrecs d'aquí 10 anys?

Crec que s'evolucionarà encara més que aquests darrers deu anys, perquè ara tenim consolidada gent que ja té nens petits. Aquesta dècada serà molt important en aquest sentit. Podran començar a pujar els fills de castellers que també han pujat com a nens. Això dóna molta estabilitat a la colla perquè fa que hi hagi un gruix fix a la colla, que se l'estima i hi creu. També tenim molta gent rodada a diferents posicions. Això permet continuar creixent i fer-ho més ràpid.

És important superar els moments difícils, que sempre n'hi ha. Però sobretot cal comptar amb un nucli dur constant que sempre ve a la colla i ara està creixent.

10. Creus que s'haurien de fer canvis per el bon funcionament de la colla?

Sempre s'han de fer canvis. La rutina talla molt l'evolució d'una colla. En una colla castellera tot és viu molt intensament, perquè és una activitat que demana moltes hores de dedicació. Per tant, cal introduir canvis sempre.

Caldria fer la colla més familiar, és a dir, que la mainada pugui trobar el seu espai, si convé, més que ara. Aquest és un dels canvis principals de funcionament.

11. Com distribueixen els assajos els Marrecs ?

Assagem els dilluns i dijous gralles i tabals. Dimarts assaig de mainada a la tarda i els dimarts i divendres assaig de tots. Els dimecres assagem torres i pilars.

12. Hi ha hagut millora des de que els assajos es duen a terme al nou local? Quines característiques diferents té aquest local?

Molta. El local nou el tenim en exclusivitat de manera que no compartim espai amb ningú més ni hem de vigilar amb els horaris d'inici i final. També ens permet organitzar activitats extra castelleres sovint. També tenim un bar i una ludoteca, que abans no teníem.

10.3. Entrevista a Xavier Brotons.

El lema del món casteller - FORÇA, EQUILIBRI, VALOR I SENY

- **Què va ser el que li va fer interessar-se pel món casteller? Des de quan?**

Vaig començar a interessar-m'hi de debò l'agost del 1985. Jo acabava de tornar d'una estada d'un curs escolar a Suïssa i, com que havia après l'alemany, un conegut de Vilanova em va dir si volia acompanyar els Bordegassos de Vilanova en el seu viatge a Àustria, per fer-los de traductor. Així vaig entrar en contacte amb els castells. De seguida me'n va interessar la història, la tècnica, la dificultat de les construccions...

- **Podria definir-me a la seva manera cadascun de les quatre paraules?**

'Força' i 'equilibri' són dues qualitats, una de física i l'altra de tècnica, necessàries per fer castells. El 'valor' també és necessari, tant per superar la por física a la caiguda com els nervis. Finalment, ser assenyat també està bé, però això és així no només en els castells, sinó en moltes situacions de la vida.

- **Considera adequats els 4 valors que defineixen el lema casteller?**

Aquest lema no deixa de ser un lloc comú; de fet, és un vers d'una poesia de Josep Anselm Clavé que els castells han adoptat com a lema identificador. No obstant això, hi ha altres característiques pròpies de l'activitat casteller que aquest lema no recull (companyia, preparació, paciència, joia, decepció, emoció, il·lusió...).

- **Quina seria per vostè una paraula essencial per definir el món casteller?**

Emoció.

- **En els seus llibres fa referència al lema força, equilibri, valor i seny?**

Sí, però només quan he citat literalment el lema de Clavé.

11. Bibliografia

Llibres:

B. Xavier i B. Joan. *Castellers*. Viladomat: Editorial Columna, 1997.

A. Xavier. *Castells i castellers. Una voluntat col·lectiva*. Barcelona: Lunwerg, S.L, 2011.

Revistes

Jordi Roigé. Barcelona. Castells. Revista castellera independent. Barcelona. Utopia Global. Març - Abril de 2009, n. 25, p. 11 – 27.

Santi Terraza. Barcelona. Castells. Revista castellera independent. Barcelona. Utopia Global. Juliol – Agost 2011, n. 39, p. 17 – 23.

Santi Terraza. Barcelona. Castells. Revista castellera independent. Barcelona. Utopia Global. Octubre - Novembre de 2012, n. 41, p. 33 – 37.

Pàgines web:

Accessible a <http://www.joanamades.cat/articles/> (Consulta 11-04-2012)

Accessible a <http://www.algemesi.es/> (Consulta 27-05-2012)

Accessible a <http://lawebdelscastellers.com/> (Consulta 2-06-2012)

Accesible a <http://www.girona.cat/sgdap/cat/index.php> (Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions de l'Ajuntament de Girona) (Consulta setembre de 2012)

Accessible a <http://www.cccc.cat/> (Consulta 21-09-2012)

Accessible a <http://revistacastells.cat/> (Consulta setembre 2012)

Accessible a <http://www.webcasteller.com/ca/> (consulta octubre – novembre 2012)

Accessible a <http://www.marreccs.cat/> (Consulta juliol - octubre - desembre 2012)